

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

41. Crudelis, ignominiosa, & fraud. PP. eiectio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

ducta huius aui, & si quem illic patem habuerit, certè non habuisse meliorem.

Non fuere tamen procellæ huius ventij primatij Bonziji, sed Mandarinus Chio Sein nomine; qui eam & conflavit solus, & primus impulit. Ab aula recens Nanchinum aduenerat in Coilegam Lipu; hoc est tribunalis Externorum simul, & Sacrorum electus; à puero quidem idolorum cultor, nunc palmam ambiens inter eorum defensores. Patres ergo natus in sua potestate, tum ratione peregrinitatis, tum religionis, aures vitro Bonziji præbuit; extemplo ut appulit ab eorum aditu Prætidibus; rogant si quid diuinitatis sint, nam se illa gratia indignos, carcinomata illa occidentalium Doctorum cum ea quam tradebant exterminaret lege, tot iam locis diffusa, & pulforum exitio deorum omnia occupante, ut prope iam malum remedio careret: cum autem illius erga nos simulata Pechini amicitia crederent, putarunt precibus addendum pondus quo illum à nobis dimouerent; adiuuant aut eorum sedecim millia in beneficij gratiam annuos; quibus tamen nihil erat opus, nisi ut pridem occultè inimicissimum vehementius inflammarent: tot demum precibus, ieiuniis, & penis spondent se coram diis acturos ut exoraturi prolem masculam ex iis essent, qua impatientissimè carebat, hoc vero tam bellè ab iis præstitum, ut eius paulò post unicam filiam mors præcox abstulerit. Lamentabatur secum suam orbitatem, cum illuc ab India Brachmanes appulit ex iis quos Iogos nominant, & idololatræ pro sacrosanctis venerantur: hunc ipse diuinis excepit honoribus, & multum indignantibus Mandarinis suas illi vxores duodecim procumbere in genua voluit, ut fecunditate ab eo donarentur. At scelestissimus sycophanta præoccupatus instinctu Bonziorum, filium Mandarinum à diis promisit vnum, sed plures, si cerneretur hoc beneficium emereri, pellendis Patribus extra Sinas, & eorum lege diis exitiali. Non erat impotens idolorum cultor agendus stimulis quò sua pridem sed dissimulata in Christum odia rapiebant, & qui deorum suorum amenti studio, famæ iacturam & olim, & tunc incurerat. Magistro vsus erat in Theologica idololatria suo quodam agnato, literariis gradibus ingenti laude insignito, sed insolentissimè arroganti, quare desperata tot inter millia parium, & præstantiorum prærogatiua doctrinæ & gloriæ, simulatione sanctitatis, ad eam admolitur: caput attondet, cultum mutat, exiit Literatum, in Bonzium vertitur, repente sit sanctus, non ex farina triuiali, & vulgari, sed qui gestatores haberet discipulos, statueretur ab iis in altari, prostaret illic tanquam Deus, adorationibus ethnicorum sacrilegis colebatur, quas illi omnium primus exhibuit quo de hic agimus eius discipulus Sein Mandarinus, qui auctor etiam illi fuit ut Catechismum Ricciij confararet; suadenti senex nonagenarius morem gessit capitibus quatuor suo cuidam operi subiunctis quibus totus erat in refellendo illo & deridendo Christianorum vno Deo quem assernerat Riccius, sed eius impias dormitationes, & superba deliria Doctor Paulus tam acu-

41.
Crudelis,
ignominio-
sa, & fraud,
PP. electio.

minato apologetico parefecit, tantamque par aduersariorum tam dispar auctoritatem addidit Christianis, tantum passim ludibrij, & pudoris tum seni deliro, tum scriptiois socio, nedum consiliario Mandarinis, ut dolore uterque rumperetur. Erat tamen senis execrandi effrons impietas alio domanda supplicio, suam enim illam detestabilem scriptio-nem clauferat in hæc verba, [sed missis, aiebat, argumentis Theologicæ indagationis; rebus ipsis, & factis agamus; si est Christianorum Deus adeo pauendus, & ad omnia quæcumque libuerit tam potens ut illum nobis effingit Riccius, prodeat sanè vlciscatur me sui contemptorem, qui sexcentis illum execrationibus deuoueo, & odi] admisit diuina æquitas sacrilegi silicernij nefariam prouocationem; dum se cello componit in altari, bibiturus consuetas adorationes, seu vindice Angelo, seu carnifice dæmone ruit præceps, iacétque contracto capite mortuo similis; retenta ob hoc solum vita ut voces impias vera palinodia reuocaret; fateretur se Scin Mandarinis volentem obsequi, probè sibi perpe-tam impugnasse ac dedecorasse veritatem, quam suo Catechismo clarè docuerat Riccius; traxisse se eandem in foueam complures, proinde se desperabundo animi dolore cruciari: quæ Christianis ipsimet Bonij metu pleni narrarunt, sed subtricuere improbi, quod iis subianxerat, ve-ram scilicet esse Christi legem; Patres Occidentis qui eam prædica-bant veraces esse, vniue illorum doctrinæ insistendum. Hinc pudore infami affectus Mandarinis grauiori exarsit odio in Christianam legem & Doctorem Paulum, quod Pechini post paulum audaciùs protulit Literatorum nobili corona; vbi cum fortè incidisset de legis diuine præstantia sermo, debacchatus est in eam fœdissimè, è contrario le-gem idolorum prædicans tam claram & solidam, ut quisquis eam im-peteret, videretur rupem capite quaterè: at hic pro magnitudine animi atque ingenij semper seipso maior Doctor Paulus, grada licet honoris tumidum, ita palam reuicic, eiusque idola, homines fuisse fe-leratissimos, & furcam commeritos, ut accensus ignominia, & robis, mutus abiret Mandarinus: pressæ tunc iræ, loco & tempori frænos remissurus. Nanchinum redeuntem nouo ebrium gradu Magistratus, profecutus est Hancei peculiari veneratione Doctor Michaël, eius in Doctoris ambitu sodalis & vicissim ab eo ad conuiuium inuitatus, ex-cusauit id sibi licere, quod rescisset simul acturas illic comædiam fe-minas, nec esse ab iis expectandum nisi lasciuum aliquid; & probio-sum: offenso autem & repulsæ causam quærenti Mandarinis, sextum protulit decalogi caput, quo illa etiam vetarentur quæ mentis occul-tæ fuscarent castimoniam, & nitorem: quod brutum animal indignan-ter ferens Michaële ab se parum comiter dimisso fremere, furere, ma-ledica in legem vomere quæ vstitatis quoque interdiceret ludicris. Ex-tirpandam hanc esse radicibus exportandamque eam suis præconibus in extremum vnde cum iis venerat occidentem, accendebat has ira-tum causas immanis ambitus Colai, cuius dignitatis per fas & nefas
obtinenda

obtinendæ cardinem censebat, hostilem in Exteros animum, & securitati publicæ sedulo satagentem: sedulitatis huius exquisitum specimen daturus, atrocissimas criminationes libello digessit, quem occultè ad Regem cum mitteret, amicis in aula primariis maicrem in modum commendavit, nec hi seu præsentem, seu proximè speratam viri potentiam veriti, commendationi frigidè seruiere, accusationis capita hæc erant. Patres regnum ingressos, contra leges Sinarum, quibus externi ab eo excluduntur, regni vrbes præcipuas incolere; pestilenti doctrina, deorum adorationem à maioribus probatam sacrilegij culpare, parentales honores mortuorum damnare vt impios; Deum suum Tienciu nominare, nempe Dominum cæli; velut æmulum Regis & rivalem quem vnum Tienzu, hoc est cæli filium Sinæ vocant, cuique par in tertis nemo sit. Suo illi quotidie cæli Domino rem sacram facere, quanquam pœna mortis liceret nemini præter vnum Regem sacrificare cælo. Ad hæc apprimè callere chemicam, familiarem Philosophis occidentalibus, gentum vitium in verum, & legitimum figere, sibi que inde sequaces emisse, multitudine iam formidabiles, plebeios quinque viritum nummis; Literatos donis, & incantamento scientiarum externarum, nomina sibi adiscere quibus inter se noti, Sinis essent ignoti. Cætus domi cogere numerosos, in iis quid agerent latere penitus; at hoc tantum secreti, & eas tenebras nihil boni præferre, nam & noctu interdum convenire, & albente aurora ne obseruarentur diffugere. Conteseratos denique omnes esse signo Crucis quod soliti essent in frontibus ducere, seque inuicem ex eo internosse. Hæc porro videri non aliò tendere quam ad conflandam factionem, & mobiles populos agendos in res novas: eam ob rem non posse huic malo diutiùs remedium differri, nisi publicæ salutis pernitie. Id verò remedium vnum esse Patrum necem, & sectæ illorum proscriptionem capitalem, quod foret sibi, si Rex annueret, promptum & facile, vt cui iam cum crediti Magistratus, & communis boni, huius periculi fecisset inditium. His oneratum suspicionibus libellum Mandarinus penès quem ius erat eius approbandi, amicitia, cognatione & muneribus occacatus Regi mox porrigendum curavit; sed enim eius auctor post expectatum frustra bimestri Rescriptum, sperni se ab Rege intelligens, longèque nos alio quàm putasset benevolentia, & existimationis loco esse, cæpti amens dolore, quærebat abrumpere cuius honorificum successum desperabat. At hæc eò versante accidit, quod impium hominem quo cæperat proruit, cuiuscumque tandem euentus periculo, & machinam illi suggessit Dæmon vrgendi sceleris qua moras crudelis negotij denique expugnauit: tanto illud secreto agitabat, vt pauci hoc nossent, stupèrentque inter se Mandarini, barbariem crudelissimi delatoris, qui suspicionibus confictis Regem adigeret, ad securitatem imaginariam innocentium sanguine firmendam. Inter confcios rei fuit qui pro amicitia veteri, significauit concisè aliquid

Doctore Michaëli: nimirum obiter hoc solum; delatione Scin Assessoris, Christianismi causam apud Regem nunquam deterius laborasse, Michaëlem quem nihil ea causa urebat acriter, assurgit in defensionem, apologetico vehementi pro lege Christiana, conuenit Assessorem, addit ad eum pro Patribus ardentem commendatitiam, defensionis Apographum ad Patres mittit, monetque Nanchino de fera illius vnguibus proripiant se se, Hancum maturent, suo illic praesidio tutos fore dum detumesceret is furor. Distabat Nanchino biduum Doctor Leo, duarum praefectus urbium, qui acceptum à P. Vagnonio, Michaëlis apologeticum, egregio ornauit prooemio, & multis excusum eestypis Nanchino, & alibi sparsit. Premebat hoc opus toto pondere rationum, & styli grauitate Assessorem Scin tacito nomine; sed nimè dubio; damnabatque illum mendacissimæ, & immanissimæ calumniæ inuentorem: teneri ergo se manifestè cernens celata perfidia simul viam aduertit, qua vna poterat profligati honoris dedecus exire; si nempe Rex Patres tanquam iure damnatos poenæ addiceret. Libellum alterum ad Regem nouis grauatum delationibus, veridario certo tradit Praesidi Rituum Pechini reddendum, à quo infamis precibus, petebat, si quid apud ipsum valeret amicitiae fides, & amici honor eximeret se ab infami nota quam sibi aeternum haesuram videbat, nisi Rex libello rescriberet, codicem & ipse in eandem sententiam scriberet, rogabat; Regique simul vtrumque offerret. Hac amici mandata Praesides dum parat exequi, etiam supra quam rogabatur, Collegæ Principi Mathematicorum quo nihil minus cauebat, venit in manus, libellus Scin ad Regem datus: à quo ad Patres sibi in paucis charos illico delatus, ab iis Paulo Doctore traditur, qui responsione luculentissima confutatum misit ad Praesidem; Patrum causam iniquissimè impugnatam commendans, imputaturus sibi quicquid in eam contulisset. Sineni vassitiae Praesides, Leoni, & internuntio, eius discipulo Mandarino, Patribus, & eorum causam promittit omnia; innocentiam illorum cordi sibi haud secus, & curæ futuram quam Doctore Paulo, sub qua perfidus, Scribae suo mandatis literas condat ad Regem supplices, aduersum Patres, quam posse criminosis; at is è conscientiae dictatis, Patrum, legisque Christianae contextas legibus condidit, cui acerbe iratus Praesides, hoc inquit, est, quod dictaueram argumentum? nihilo Scriba minus confidenter, ex hoc, ait, æqui & iuris vindice tribunali, non debeat de Patribus alia prodire litera, nisi si fortè meliores; sed enim admonitione ingenua & proba nihil motus Praesides ferus, literas ipsemet componit, libello Scin duplo sceleratioribus, quibus defensiones proborum æquissimas praeruertens significabat Regi, non desore qui causam nostram patrocinentur, ex primariis etiam Mandarinis, sed eos ab se castigatum iri, velut consortes externorum, & fraudum socios: esse vero tam iustam, & regni bono tam necessariam eiectionem Patrum, &

& religionis quam docebant, ut esset interpretaturus Regis mentem ex eius silentio, si ad libellum nihil rescriberet, ac pro officij munere, Praefectis mandaturus ut Patres ubicumque ij forent conquisitos, è regni finibus tuto exportarent. Qui tamen agerent Pechini, radices illic misisse altiùs quam ut eos tentaret reuellere, hac homo nequissimus clausula exasperandum volebat Regem ad rescribendum acerbius, & festinantius. Verum die Augusti quintodecimo Rex, libellum vtrumque in reiectiis posuit, forte minus aduertens, professum Praesidem se Regis silentium pro eius assensu habiturum. Palatium est in aula Nanchinensi, quod nouorum emporium commodè dixerim: inde quicquid à Rege, quacumque de re rescribitur, per veredarios quatuordecim in omnes Prouincias multis apographis funditur. Et fas est sed viris proceribus datos ad Regem libellos similiter per eosdem vulgare, etsi adhuc pendentes in responsi expectatione: sic illi Praesidis, & Mandarin Scin libelli duo, veredariis traditi, mensis eiusdem nono & decimo nunquam priùs auditis rumoribus, regni totius iudicia inter se commiserunt. Nostros enim doctrinae, scriptorum, sanctitatis, & gestorum fama notissimos legebant ab tribunalibus aulae vtriusque primariis deponci, tanquam reos, à Pechinensi quidem ad exilium; à Nanchinensi ad supremam poenam, latente interea mutationis repentinae causa; Erant praeter Vagnonium Nanchini tres nostri Sacerdotes Longobardus, Semedus, & Alenius, adest iis Pechino ab sociis nuntius nocte in tempesta die Augusti tricesimo, libelli vtriusque reddit apographum, monet sibi & rei Christianae, quam possit optimè consulant. Primum ego illi coram sacro altari, Deo se integrè deuouent, ad omnem ipsius hostium ferendam barbariem parati; multis deinde cum lachrimis teneritatem illi tot Ecclesiarum periculofam, & debilem commendant. Demum in commune decernunt, ut se cum Alenio Longobardus inde alio subtrahant, cum praeter exilium Christianis damnosum, nihil post se ab Assessore Scin expectare: ad iuandos roborandósque Christianos Vagnonius maneat, tum quod is probè tota vrbe notus, tum quod in libellis supplicibus notatus de nomine, & suspicionem criminis sua absentia videretur facturus. Socium illic retineat Semedum cui ex morbo vix conualefcenti nusquam alibi esse tolerabiliùs poterat. Ac Vagnonius quidem ad primos afflatus sauituri Scin Assessoris, Christianos strenuè obarmarat, assiduitate poenarum supplicum, & precum, martyrum exemplis fortibus, omni que adhortatione, & responsis ininterroganti de professione fidei tyranno vel edendis, vel vbi liceret declinandis. Nec ièe in auras monita, rebus ipsis magnificè probarunt haudquaquam illud Sinensis indolis molle, ac pavidum, & in desertiones imbecillum, sed Christi gratiam praepotentem secum pugnare, & vincere. Postridie status ab aula curlor, armorum Praesidi, & Assessori Scin, libelli gemini reddit exempla cum mandatis examinandae Patrum causa, ille per familiarem nobilem quid ageretur Vagnonio indicat, &

pro suo in illum æquitatis & amicitia studio apud eum dolet ab Assessoribus Scin ea inculcata à quibus norat eius probitatem quam longissime abesse; sibi quidem non esse integrum defugiendi mandatum cognationis iuridicæ; at si beneuolè monentem audiret occupaturum prudenti discessu exilium, ignominiam, & forsan duriora, quæ essent ei à indice timenda irato, potente, & palam inimico in cuius venisset potestatem. Hoc si consilium placeret indulgere se illi viginti dies ad vendendam domum, & protectionem Macaum versus adiuuandam; producturum quin etiam has inducias longius, ac fortè Regem interea, quem sciret nobis esse beneuolum, aut nostri miseratione, aut intercedentibus Mandarinis, & Colao quos habebamus in aula peramicos, ita Rescripturum ut non foret necesse Nanchino abire. Sic ille pro sua comitate, & beneuolentia erga Patres: at sceleratus Scin arrogata sibi tota utriusque iuris dictione, Patres in carcerem coniecit, vltus ad hoc agnato Taolio Sun, regionis in vrbe quintæ, quam Patres incolebant proprio iudice. Hic multæ noctis silentio cingit eorum domum armato milite; Vagnonio ad aram summo iam mane consistenti, nuntiat in aurem, occupari satellitio domus fores, expectarique illum à tribus Primmafuis visendi specie in aula domestica iam consistentibus; traditur simul quem vocitant urbanitatis liber, fuitque necessariò ut exciperentur sacer ornatus deponendus. Sunt autem Pemmafui notæ infimæ Mandarinis, alicuius in populum iuris, & reorum vbi opus est procerum prehensionibus designati: & tres quidem hi missi erant non modo ut Patres caperent, sed ignominiosè, & pessimè haberent; præterquam quod Sinis solenne est ut capti, suspectæ potissimum in regnum fidei, perinde à satellitibus, & plebe vexentur, ut si forent damnati, & ad cruciamenta iam traditi. Sed hos Patrum, in vrbe auctoritas ab imperatoris barbari Assessoris abstinuit, & è contrariò in omnem erga illos humanitatem & reuerentiam induxit. Eorum vnus demissè Vagnonio perclinatus significauit Patres Mandarinis quibusdam primariis venisse in suspicionem, iussam domum illorum introspici, & eos sub custodia teneri: cui sedatè Vagnonius & domum & Patres, esse in eorum potestate; ac dum alij duo sigillatim domi scrutantur, signantque omnia; Longobardum in ripa cum Alenio hæsitantem, per iuuenem vrget, moras omnes abruptat, seque inde remis citatis eripiat. Erat iuueni Donato nomen, virtus egregia, & de conuersione ethnicorum præclare merens, datus est eunti custos miles, qui suæ illum bonæ fidei permisit, & verò iuuenis tacito nuntio perfunctus domum redit, salutaturque à custodibus ianuæ ludibrio & fannis liberaliter, quod fuga valens sibi consulente, concluderet se se denuo in illorum manus. Ignorabant nimirum & hunc Vagnonij pridem discipulum, & sex alios domum pridie venisse præsentis periculi conscios, noctem illam cum nostris obituri, ad piam ut aiebant animæ suæ institutionem, re autem vera ut si occasio non deesset pro Christi fide cum ipsis morentur. Mirabiliùs quod multi eam

domum

domum rescissent armata septem custodia confluxere, ambientes cum nostris, & pati & mori; qui se ad ianuam dum obfistente milite proturbant, ex iis tres intrò se penetrant, magno cum intuentium stupore, vnus inter omnes excellit vir senio frigans, ardens pietate, nomine Ioannes qui ad primos rumores calamitatis secururæ, se familiamque vniuersam Christianam & Sanctam Deo vouit, in mortis eiusdem cum Patribus victimam: ac ne quo interceptus casu in confuso lateret populo, vexilla sibi, suisque parauit singula, & suum quidem, tum reliqua, nomine proprio, familia, patria inscripsit, & professione clara Christianitatis, cuius præcipua credendi, & viuendi adiunxerat capita; fixum erat seni magnanimo ad primum strepitum eruptionis in Patres interneccionis, cum instructa vexillis familia, vel domum ad Patres aduolare; vel iis, in carcere si forent, accedere. Laudauit præsentem apud Christianos Vagonius, & fortis exempli dignas gratias egit. Scorsum verò ardorem inhibuit, nec ipsi profuturum, & aliis noxium, eaque tam confidenti nouitate speciem præbiturum rebellionis inchoatæ, actis humiliter gratis bonus senex, quoad suos facillè acquieuit; se verò solum id ætatis, & debilitatis, cogitationem factionis moturum nemini: vt ergo primum ædes nostras militari clausas manipulo cognouit, tempus esse ratus quod præstolabatur, deuotionem suæ fidei, amoris, & capitis Deo factam instaurat, & gestans manu altera vexillum, coronam altera, per confertam turbam ad Patrum fores denique emergit, interrogatusque ab satellitibus quid infortunij quæsitum venisset, in iis adibus, vnde essent in mortem & carcerem abducendi quotquot illic deprehenderentur? Et hoc infert senex quæsitum veni; mortem, aut carcerem ex communi cum Patribus causa, quorum & discipulus ego sum, & religionem ob quam rei fiunt profiteor. Cuius eni! apertè inscriptam vexillo mea manu summam gero, & ostento: cùmque his legendam obiicit. Hæserunt milites ad insolentiam ambitus inauditi, & seu foret defecti senij, seu Christianismi delirium (quod ipsi vno habebant nomine) injecto faucibus laqueo, & brachijs fune, senem illis duobus sistunt Mandarinis, qui etiam somnum aduenerant; vbi vultu quàm priùs lætiori, eundem coram repetiit animum quem militibus professus fuerat, mouitque Mandarinis admirationem robotis Christiani, quantumuis id auersarentur, nossentque optimè non esse delirium imminuti capitis, quare iussis licet detrahi vinculis, accensuere illum subituri eandem cum Patribus aleam. Inter hæc adest à Præsidente armorum tertius Pimmasius eiusque de reis sententiam refert: Patrum crimen aliud non esse nisi quod essent extranei, & legem docerent regno illi nouam; quare aliam non esse commeritos pœnam nisi vt remitterentur vnde aduenerant; sed honorificè pro conditionis suæ dignitate. Semedus Nanchini subsisteret dum conualuisset. Gestatoria sella Vagonius ferretur militum septus præsidio, qui vim plebis contumeliosæ ab eo defenderent; vincti præcederent in paria reliqui. Milliarium duo-

rum viam duodecim milites gestatorio affixi magno vix labore, minime, fustibus, armis ipsis per submotum populum perripere, tandemque inter conuitia, execrationes, & rabiem innumerabilis populi via publica illum statueret, vbi horas duas ad fores palatii spectaculo fuit, dum Taolius otiose rationem modumque captiouis, in us à Pinnaculis audiret; quo vero animo hæc inter opprobria Vagnonius steterat, narret ipsemet qui tulit quàm ego meliùs. Silere, inquit, non debet beneficium planè singulare quo me Deus affecit exeuntem, eo enim sensu intimæ obruit voluptatis, vt risum præ gaudio non possem premere, etsi cum audirem palam ab ethnicis velut ineptum derideri; sed me acri simul doloris oppositi affectu pupugit cum attenderem me autem gestatum humeris commodè & decenti habitu portari, Christo pedes, vincto, nudo, raptato inter ludibria turbæ popularis tribunalia obcurrere: quanquam non defuit per hoc iter sua tolerantia seges non modica. Consistens identidem vt satisheret quibusdam, volentibus de facie me nosse, clamore, conuitiis, omnique genere contumeliarum, excipiebar ab infesta plebe, custodes ipsi, quod prohiberentur scire in me crudeliùs, brachiorum carnes quàm violentissimè poterant vellicabant. Steri ad fores Taolij Sun horas duas argumentum fabulæ, & ludibrorum vulgo circumfuso, dolendus nemini præterquam puero Christiano qui per medios lictores accedens propiùs, suam mihi operam depulit si qua re esse vsui valeret. Hæc ille, pergensque de Taolio narrat, Assessoris Scin vt cognatione, sic barbarie propinquo, ait nunquam reflecti potuisse vt se in conspectum admitteret; explosisse concessam Semedo misericordiam, & raptaretur aiebat in carcerem, si pedes ire non poterat; si nequibat ibidem ex morbo sanari bonis auibus esto morderetur. Dum augetur concursus vulgi petulantis, & probra in Vagnonium, & legem Christianam, deiecit opportunè procacem illam proteruiam Christianus nomine Matthæus, responsione ad stultitiam eorum idonea. Hic in nostrorum obsequio ad suam vnus & aliorum salutem, iam triennio versabatur, & vincus duobus funibus per duos lictores trahebatur simul in carcerem, cumque æstuans siti & prope deficiens, aquæ paucillum poposcisset, vociferari cum militibus populus, & magno tumultu verare ne quis illi aquæ inferret stillam; incantamentum id Christianorum esse; immurmurare doctos in aqua siphum pauca verba & euascescere repente ex oculis; idem istum moliri, ac velut certè deprehensum, tum ipsum, tum Patres, & religionem Christianam sacrilegis incessere vocibus, tanquam maleficam & diabolicarum Magistram artium; absurditatem eius stultitiæ vel inuita sit deridens Matthæus, quæ verò, inquit, improuisa hæc nobis captio venierit? & non potius ante mensam præuisa, meditata, impatienter expectata? quo si minus insanum ethnicorum de Christianis errorem correxit, ora certè iis cum pudore oclulit. Ab Taolio demùm expectatiuæ reliquum ad carcerem peragunt non reorum quidem sed honorarium

rarium in Pimniforum palatio; qui & ipsi comitati sunt intrò Vagnonium, & custodibus benignè commendarunt; submiserunt etiam lectulum, & per triduum cœnam; rara illic beneficentiæ gratia, vbi cum traditos sibi reos peius tractent custodes, quàm remio addicti apud nos soleant; his tamen aliquid obseruantia detulerunt, quamvis semper diffisa, ac trepidæ; velut maleficos lemures acceperant seruandos, adeò malignis & horrendis de illorum vita calumniis tenebantur: quare ad illos aliquot noctibus armatorum licetorum vigilia excubavit; quoad animaduersa illorum animi quiete, patientia, & alacritate minimè simulata, notata insuper orandi consuetudine, & canendarum Deo laudum ob carceris dedecus & perpeffiones, quæ pro sua in eum constanti fide perferrebant, agnouere tandem, longè esse ab iis quos sibi finxerant diuersos, iridebantque deinde apud Vagnonium suos illos metus ob quos iis tot noctes tam laboriosas consciuiffe plurimum dolebant: cumque vbe passim vniuersa, maximè verò per tribunalia, multam eorum & præclaram virtutem deprædicarent magnificè, essetque prior laudum fides hominibus laudate neminem asluetis, mirum quantum, in nostros & Christi legem affectus ciuium, & iudicia verterentur. Sed iis Assessoris Scin barbarum pectus incruduit, cum in edita sibi descriptione nostrarum secularium, nec vestigium armorum, nec argenti legit; sed libros damtaxat pauculos, precatórias Virginis coronas, nummos omninò sex & decem in alimenta familiæ totius, supellectilem sacram, & familiarem vtramque pauperem: suspicatus ergo ex insano Sinarum delirio pondus magnum argenti solidi ex viuo transformati defodisse nos in hortulo extra muros, sepulturæ nostrorum destinato, postquam eo euerso nihil reperit, desperatione probandæ in nos calumnia, & aperto testimonio eiusdem ab se concinnatæ vindicatæque in nobis per summam iniuriam, efferrariò quàm priùs, eo ipso die Semedum domi iacentem claudit, turma vallatum militari, cum famulis, & Christianis aliquot feruidis quos illic Pimmasui non abnuerant remanere. Laterna procul è fenestra pendet, & volentes clam fortè illac aufugere tenebris interdicat; nocturnæ vigiliæ ad vsque auroram agitantur, eo tympanorum, crepitaculorum, & peluium strepitu, iis clamoribus, & vlulatibus militum vt si Tartarus ad portas. Semedus eorum qui simul tenebantur confessionibus audiendis dat operam corroborandisque in omnes casus illorum animis; manè illuxerat, omnesque eadem qua Vagnonius ignominia pompa per conclamantem in eos populum ducuntur in carcerem; mouit tamen complures miseratio puerorum quatuor quos in Catechistas domi formandos Patres susceperunt; molliuit aspectus ætatis tam teneræ turbas, exciuitque in Assessorem Scin earum odia, & detestationes facti erga pueros innocentes; quòd ne in fontes quidem Sinæ hæctenus vidissent. Excepit Vagnonius & sui, eodem carcere accedentes; inter lætos complexus quos dat redditque vera hilaritas, non sine adstantium stupore addubitantium, virtus, an stultitia hæc foret. Certè homines

B.b.b

hoc rerum articulo tam tristi, & peiorum expectatione, gaudere hilaris, & exporrecta fronte, mirabilius fuit apud Sinas quouis miraculo. Mandatorum autem pars melior quibus annorum diuturnitas experimentum nostri non dubium fecerat imprecabatur infausta omnia scelestissimo Scin qui causam atrociter capitalem bonis viris dolose impetisset, & adhuc incognitam vlcisceretur crudelius quam si foret integrè damnata: ipse quem suæ perfidiæ conscientia flagellabat ob confictam in non armorum, & thesaurorum accusationem, amoliri à se infamiam sceleris, & publica ex eo odia; commentus, Mandarinis ad conuiuium vocat, ratus fore vt inter epulas expiscaretur eorum sensum de Patribus, & eorum causa, de quibus obiter velut aliud agens quoties aliqua mitebat, toties ij tantò cautiore, quantò is nequior, demissis oculis & tristi silentio animum premebant, quanquam is consensus taciturnitatis eius acta in Patres nimis apertè condemnabat. Quorundam alibi libertas animosa, obiecit homini famæ suæ neglectum preferenti, non debuisse famam Sinensis nominis apud nationes exterarum scedare, viris contra ius & fas afflictandis, quos anni quadraginta longè alios probassent ab iis quos ipse Regi descripserat. Alius summæ vir grauitatis, Hò dictus, multò probrosius in Literatorum academia perfidum affectum ausum enim in medio ponere, sua in Patres acta, plusne haberent aequitatis in profligandis Doctoribus legis diabolicæ? an fortitudinis in superandis aduersantium sibi difficultatibus? an demum pietatis in liberanda patria præsentis & periculoso in futurum malo? quæstionem paucis, disertisque absoluit, eoque hominem perduxit, vt responsionis inopia fateretur vnâ sibi Patrum eiiciendorum fuisse causam, mentem improbam, & Legi Dei cœli contrariam: nam quò tandem aiebat ambitiosa hæc virtutum commissio de prærogatiua gloriæ ex eo facta in quo nulla earum partem habet? sed pergentem amicus indeprehensa manu auulsit, cumulatam laudibus tacitis aliorum, eiusdem cum eo sententiæ, verum imparis generositatis. Iamque proceres vrbs, qui sua in carcerem Patribus per internuntios sæpè obsequia deferebant, imò & ipsa plebs iis tantoperè inuenta, tunc sæuas dedocta calumnias, & de Patrum vita & moribus ab aduersariis etiam eorum custodibus persuasa, iras omnes & maledicta retorserant in caput Scin Assessoris, cum ea perperam à se satagens amouere peiora incurrit, & fauorem vrbs in Christianos auxit. Nanchini amplitudo, quinque regionibus distincta, Præfectis totidem ac tribunalibus sub vno regitur superati Magistratu. Simulato metu perfidiosus Scin, ne Magi septemdecim, quales captos sungebat, vi aut præstigiis in fugam se darent, eos quintuplici carcere in eas diuisit regiones, dempto Vagnonio, cui abtulit Semedum & F. Sebastianum Mendezium, relicto solum in socium Matthæo, laudatissimo illo quem memorauimus Christiano. Custodiis eorum singulis seuerè iniunxit eos quam diligentissimè asseruarent, & quam durissimè, ac deterrimè haberent, id quia nosset damnatis artibus

euanescente

euanescente subito ex oculis hominum; hoc vero quod mortem centies
 essent commeriti, nihil ergo in miseros ærumnarum & contemptus ab
 satellitibus omissum, quæ suamet indoles afflictandis expilandisque af-
 fucta carceribus, & incussus à formidabili Magistratu incendebat timor:
 quæ planè omnia impio Assessori in oppositum cessere: captorum enim
 alacritas, perpetuus de diuinis & ad Deum sermo, & inter varias patienti-
 æ lentatæ cruce tranquillus semper & mitis animus, custodum in eos
 sauitiam, & fannas in reuerentiam verterunt, & reorum quos suo quin-
 que custodia tenebant quintuplici carcere diuisos, vna & constans de-
 prædicatio, eò nomen extulit Christianum quò nunquam ante pertige-
 rat, omnemque calumniæ in caput auctoris Scin reuoluit infamiam,
 nec aliud vrbe vniuersa, nisi de Christianorum laudibus narrabatur, mul-
 to id tamen prolixius, cum nullius impulsu Christianorum ciuium no-
 bilis charitas vltro ad opem vincis conferendam, & mutua præsidia
 conuenit. Nam cursores primùm quoquo versum vbi nostri agebant,
 mitere suo sumptu à quibus quid esset Nanchini turbatum monerentur.
 Inde viros quindecim legere, animosæ quidem sed non præcoci-
 pietatis, singulas nempe in custodias tres viros, qui eas quotidie disun-
 ctis otis inuiserent, iuuarentque larga ex communi collata pecunia; ad
 hæc egentes eorum familiâs suscipere alij de communi alendas contri-
 butione; designare quoque virtutis præcipuæ, legisque diuinæ studio
 ardentes, qui valde Neophytos, & ambigua firmitatis in tanta con-
 sternatione indagarent, iuuarent consiliis, & corroborarent idoneis
 temporis, & periculo monitis. Hæc inter crudeles angustias documen-
 ta virtutum ingentium, Philosophiæ Christianæ splendorem fundebant
 magnificum, vt quæ simplicibus etiam satus inderet adeo generosos; ip-
 se quin etiam Scin, & obstinato Regis silentio ad libellos complures,
 quos ad illum emendicauerat à Magistratibus amicis, & aduersa fama
 fatigatus, cogitabat quæ posset honore integro à structa calumnia re-
 silire, nisi eum egisset noua res, in omnes euentus præcipitem. Sic se-
 res habuit. Longobardus Nanchino relicta, Caioicum adiit, Doctorem
 Leonem eius vrbis Præfectum consulturus. Auctor fuit Leo pro sua
 prudentia, Pechinum festinaret, vbi potentia Magistratuum amico-
 rum, tyranni Scin molitiones sceleratas elideret. Processit ex voto con-
 silium; hinc libelli ad Regem plurimi, & apologia pro causâ Patrum, &
 religionis quam docebant, prudens & solidâ, sed nihil horum ad Regem
 peruenit, quod nullos ad eum peruios aditus Scini perfidia omisisset,
 nisi quibus inferri fallacia, & nocitura nobis contingeret. Libellorum
 nihilominus exempla cursores toto regno vulgarunt, quibus Scini re-
 uincebantur accusationes fraudulentæ magno ad Patrum existimationem
 subsidio, ad causam nullo: ibat item Pechini apolegeticum per manus,
 indignantibus grauitè Mandarinis, in apertas Scini & conuictas frau-
 des, atrocitatèque peruertæ iurisdictionis, quibus Leo compertis,
 Longobardo suadet vt Nanchini edendum curaret, illic Scinum, &

suos, forsitan verò victos, aut iudicii procerum, saniora capturos consilia. Nanchinum properat F. Ioannes Fernandus Typographus sex ad opus adhibet Christianos; apud vnum ex iis cui Paulo nomen, tunc editio breui absoluitur. Erat Fernandus vir sanctus, & generosis desideriiis mirè flagrans, dolebátque maiorem in modum præteritam sibi ærumnarum, & carceris sortem qua feliciter socij gaudebant: quare inculcauerat homini Longobardus haudquaquam se illum ad captandam mortem, aut carcerem mittere. Nanchini clam cunctis latens, edictioni solum incumbere, tanti ad Religionis obsequium momenti. Verum enim vero, de Fernandio & apologia, aliter Deo visum, nempe vis quidem fieret voti compos, hæc prorsus vsui nulli esset. Nocte igitur quadam in diem proximum vulgandam parantes, apparitorum turba repente intercipit: proditore vnus ex iisdem Typographis & perductore patruo, deprehenditur incumbens operæ F. Fernandus, collo singulis iniicitur laqueus, stringuntur funibus brachia, & tribunibus deinceps sistuntur quatuor, altero alterum onerante negantque illos iure posse damnari, sed metu violenti aduersarij non aulo absolueret. Cæterum id omne per prætoria dissita spatium iter copiosam iis molestem protulit, vt molestiarum, & ignominia à lictoribus & plebe, in meritorum & laudis apud sapientes, constantia illorum in perferendis iniuriis valde attonitos; certassentque illum tolerantia æonem diutius nisi Præses supremæ dignitatis Tuciauem vocabulo, eorum miseram breui sententia pronuntiaisset illos expertes culpæ cui pœna vlla deberetur; si quibus tamen secus videretur, iis vt satisfieret, cædi leniter iussit Fernandium, deprehensæ typographiæ auctorem, & Martium quendam qui apologiæ autographum tulisse Nanchinum insinulabat, adiecit denique se suam sententiam Assessoris Scini arbitrio subdere, vt eam pro suo imperio probaret, quod facturum sperabat, & illa miserorum calamitate plus satis habiturum; eos interea cum Vagnonio seruandos; plagis ergo multati quindecim, at non incrementis, conuictur in eundem cum Vagnonio carcerem inter mutuas lachrimas, & amantiam animi consolationem; sed implacabilis Assessor ob missum Pechino apologeticum se coram suisque in oculis edendum in luce aulae Nanchinensis; & tribunalium quatuor offensus lenitate sententiis totidem Typographiæ conscios pœnam vllam negante commeritos, horarum septem examine illos omnem in partem ipsemet versauit, nihilque subdolis & malignis de Christianorum doctrina, & vita quæsitis nactus, præter ingenuam quam nollet audire veritatem, eorum iudicium ad Taolium reiecit, qui molestissimo, perplexus & sibi vtrunque damnoso mandato siue infantes in Scini gratiam damnaret, seu illo inuito absolueret, medium sibi tenendum statuit; cognitione criminis omissa, quod probè norat nullum esse, Fernandio iterum, & Paulo honesto iuueni qui ædes edendæ apologiæ commodarat plagas viginti præter mortem atroces infligit; sunt enim lictorum ex cannis duris & grauibus virgæ.

virgæ, crassis ambarum manuum amplexu; quæ per medium fissæ ab interiori parte acuta, & aspera, rei in terram proni cruribus impinguntur; sed cum hinc iade carnifices impactas, ex nutu iudicis, violenter, & longè ad se trahunt contusarum carniùm laniena riui ducuntur sanguinis, imprimunturque vulnera prope curationis expertia, hos ergo laceros hunc in modum remittit Taolius, ad Scinum, qui lûsum se reputans integransque apud se profligatam toties apud alios causam, interiectis lignis torquet innocentium digitos ad contractionem ossium, & deliquium animi; ex iis tamen hand aliud exprimit, quàm quod vltor, & libere fassi erant, se veritati Christianæ, & innocentia defendendæ operam commodasse, editione apologetici quod vtramque evidentissimè asserbat, diluebaturque calumnias, illi per summam iniuriam offensus: at mendacissimo confessionis eius interpretamento, conuictos decernit defensæ legis Christianæ, in Regni perniciem iubetque se eoram crudelissimè verberari, secluso tamen sene decrepito cuius esset necem luiturus si expiraret in carnificum manibus; quod item metuens in F. Fernandio ubi carnes nudati vnum esse vulnus crudelissimum inspicit, illum cum forti iuvene priorum verberum socio, & alios in tormenta dilatos remittit in carcerem. Cruciamentis illorum intimè affectus Vagnonius, à prima luce ad noctem ieiunos, orizæ exiguo (quod vnum suppetebat) nisus est refouere, sed eos vulnerum dolor, & magnitudine doloris deficiens animus, præsertim Fernandium omnium leuamento prohibuit, præterquàm frigidæ balneo ad detergendum vulneribus concretum sanguinem: neque propterea in vilius ore, debilis fidei, & mæstæ pietatis inditium lectum est, sed expediti ad quæuis peiora, & alactis animi, quod de indole Sinarum formidolosa & flaccida, vix audebant Patres confidere. Paucis ab hinc diebus, sex in custodias se juncti, numero septem & viginti, quam multis illis afflictati sunt malis, tam vberem sanctæ beneficentiæ materiam Christianis reliquis suggesserit; in quibus Doctor Leo sobrinum suum eò misit qui auara barbarie lictorum prope nudos, contra hibernum frigus vestibis muniret. Lapsis duabus hebdomadis accersuntur à Scino specie repetendæ causæ, re ipsa ex iis audiendi quod posset sua dignum vindictæ rabie simulare, dictum illi erat, Patres genus hominum esse maximè impium, qui naturæ intra intima exuti patre, matre, patria, relictis, orbe integro vagantur: quid ergo, inferebat, iis credi possit? aut qua fronte nobis, Sinarum leges & naturæ inculeant, de charitate parentum & patriæ, dum contraria omnia facto suo docent? aut Deum cuiusmodi obtrudunt nobis adorandum? ob sua scelera in crucem suffixum, quæ necesse est fuisse immania ne forent eo supplicio minora, quo totis vix quindecim annis inter Sinas reus aliquis repetitur: porro illam eius in truncò infami probrosissimam necem, quam fastu verborum magnifico velut triumphum atollunt, manifestæ ex iis argui falsitatis, cum Deum negent corporeum, mortalem, dolori, & malis obnoxium; quid verò hic ait

ad Fernandium conuersus) mendaciorum potes comminisci, quo Magistros tuos à fraudulentia, legem eorum ab erroribus defendat euidenter inter se pugnantis; cui sedatè Fernandius, ego, inquit, si dignaberis audire, non mendacio & fallaciis, sed veris defendam, tibi quoque spero placiturus, & faxit Deus etiam profuturus: inde ab augusto corporati verbi Mysterio exorsus, suam Catechistæ in eo explicando si uquam alias ministerium egregiè præstitit, eoque doctrinæ pondere, & libertate spiritus, ut qui tua illa impietate arguendi responsionem neminem præripuisse se illi putauerat, instar arreptitij exiens, carnificibus in clamaret, qui cognitionibus capitalium semper adstant, hunc absque misericordia cædite; quibus ipse nihilo segnior ad accipiendas quam illi ad infligendas, solito maiores animos ab nobili eorum causa ad se attulit. Ictum viginti vulnera, totidem aliis ante dies quindecim acceptis, tam crudo verberibus impacta sunt ut longè sanguis in vestes scilliret sedentis pro tribunali Assessoris, & suam feritatem eo spectaculo pascentis. Post hunc cædi Matthæum imperat, suspectum delati Nanchinum apologetici, quod is verum an secus inficiari noluit, ne cui sibi succidaneo torquendo foret occasio, & fidelitatem suam silens, ferri patientiæ merita cumulauit. Satur in præsens Scinus duorum cruciatus, & sanguine, transmisit eos in carcerem tertio distitum milliari. Ponitur illuc Fernandius tortorum humeris, quod cruciamentis, & cruci iactura exhaustus, ne in genua quidem niti posset; illi verò nec ortæ granum, si fortè appetisset; nec præter humum nudam lectus reficiendo datur. Adest medicaturus plagas Chirurgus carceris, consternatusque illarum periculo & hore, dolet sibi quoque in illas scruendum, ne si parceret ferro, breui Fernandius interiret. Amputabantur viua caninum frustra, deformi aded laniena ut eam familiares etiam carceris, talibus assueti, ferre oculis non possent mensum tenuit cruciabilis illa ratio dum coire inciperent vulnera, tranquillo semper, & in Deum intento Fernandio cui vitæ residuum ardentè deuouebat, quin & in corporis laceratione sub ipsis carnificum manibus, voces ad Deum mitteret, tam suauis amoris unguento delibutas, ut iis emollitus iuuenis etiam fieret Christianus, & Vagnonio tingeretur: tandem ut potuit in pedes assurgere, ex medicatione imperij necessario subdendus. Opinor legentibus fastidio fuero si pergam pluribus de barbarie tyranni Scio, magis reliqua obiter. Literas finxit Vagnonij nomine, ut ex reddendo ad eas responso verbum aliquod in crimen vocaret. Doctorem Leonem cui columen Christianæ fides proditor ed tentauit inducere, vnde culpa specie aliqua videretur inustus, & redigeretur in ordinem. Christianæ causæ examine toties defunctos variis Prætoriis traduxit quoad in aliquem à quo damnarentur inciderent; sed qui plus illius iniquissimo furori quam æquirati concederet repertus est nemo: eius in gratiis omnia ad tribanalia omnia absoluti; quidam & carcere exempti, cum feoda eius

aut maligni, aut inconsultissimi accusatoris invidia & macula, ob quam
 capitales cum Mandarinis primariis suscepit inimicitias, quibus se inui-
 sum intelligens ob dedecoratum suis furtis honorem totius ordinis, edi-
 ctum passim tota vrbe affixit palmaribus literis, amplitudine linei
 grandioris, datūque in Typos, multis apographis Pechini vulgan-
 dum curauit, constarat illud ex criminationibus in Patres, non iam suis
 illis, falsi palam compertis, ne obstinatissimè improbus audiret, de
 comportatis domum armis, & factitio argento ad Regnum seditiosis
 largitionibus inuadendum. Omnis eius accusatio Christianis ritibus
 nitetur, quos veneficij, & magiæ damnabat, vt cum Patres suis se-
 quacibus aquam inspergerent; illinerent oleum, immurmurarent ar-
 cana verba, quòd sacrificia, & sermones haberent domi ad frequentes
 conuentus vtriusque sexus (quibus & mentiebatur feminas adesse, cum
 ad eas tingendas alia vt dixi ratio iniretur) quod diuerso ab Sinis Calen-
 dario & festis regerentur; quòd sacra cœli domino facerent, quæ nefas
 vili erat præterquam Regi attingere, & similia, vera, falsa, & captiosis
 mendacijs in sensus detorta criminosos: post quæ lamentabatur suam, &
 regni sortem, cui ab gentis facinorosa pernicie expurgando, famam, cu-
 ras, & operam absumens, Mandarinis haberet aduersantes, qui esse la-
 botis in publicum socij cum deberent, quos ipse reos omnium scele-
 rum agebat, eos in sui, & iuris contemptum ij absoluerent: visa est
 duobus ex Mandarinorum plebecula Literatis expostulatio commoda vt
 lactum à Scino ex ea exculperent. Librum quisque componit in dam-
 nationem, & probrum Christianæ legis, sed deterior altero peiorem,
 uatus hic in Prouincia Fochiensis, ad austrum Philippinis obuersa, &
 aliquandiu Manilæ versatus, vidisse scribebat, patibularum & flagitio-
 rum à Christianis illic adorari; & promiscuè feminas, & viros in tem-
 pla conuenire; nartabat de Sinarum nece, vltra viginti millia cæforum;
 & de occupatis per iniuriam insulis, quicquid stylo mendaci dictabat
 cupiditas quam Assessor Scin liberali munere donauit, contextitque no-
 uas ex eo libro ad Regem literas, quibus metus illi pridem iniectos su-
 spiciosissimè proritabat, ne quod eæ insulæ ab externis, idem ab iis Si-
 nis denique sustinerent, subodoratus est fortè Rex sub violentia inculca-
 tarum toties accusationum latere aliquam atrocis odij contra reos la-
 bem: certè ne huic quidem etsi grauissimæ respondit. Quæ dum volat
 per manus, & oppositis defensionibus à Doctore Paulo refellitur; iacent
 mense iam nono in situ carceris arumnosi è nostris quatuor cum cæteri
 Christianis. Sant enim Sinis loca carceri destinata, in luto magis quàm
 in vdo, aptioraque exeruciandis lentè quàm asseruandis reis, quos raro
 morte afficiunt. Ad aquilonem carcer palis pro pariete vallatur cœlo
 fortuito peruiis; à tergo penitus clauditur, intus hominum fœx, &
 ferè exspes libertatis, sibi ægrè ferenda, alijs intolerabilis: illic cibus
 nostrorum orizæ quarta pars demenso pauperum tribui solitæ; olerum
 sabinde aliquid, sed quæ ob penuriam lignorum coquenda erant in
 diem

tertium, & quartum. Semedo & F. Fernandio deliciarum nescio quid, interdum appositum, ova anatum cruda, salinariae spumae incrustatione in menses plurimos duratura; & stabant obolis duobus optima, eratque vnum quod dabatur solum in duos aegrotos diuidendum. His confecti calamitatibus praeter illas quae Scino mandante adiciebantur, periculosè omnes aegrotarunt, Semedus in extremis fuit, & cum reis quoque perduellionis mos esset, valdè idoneo exire de carcere, vt domi ex aere bo sanarentur, flecti ad hoc tyranni Scin feritas nullis aut precibus aut fideiussoribus potuit. Clam tamen egit Vagnonius vt à Pinnafuis, ad beneficij quibusdam impetraret, Semedo & Fernandio minimè, ne cruentae bestiae rabies inde furiosius insaniret; & verò barbarus Pinnafuis asperè obiurgauit, iussitque vellet nollet restitui carceri quos laxarant, quantumuis fortè animam agerent; vt certè agebat ex iis vnus inter clara eius Ecclesiae lumina aeternum memorandus. Etat is patris Nanchinensis, Hia Petrus nomine, à quinquennio Christianus, forma, vt inter Sinas, egregia; aetate duorum & viginti annorum, habitu & specie corporis in paucis excellens; at pulchritudine animi, & interiori virtutum gloria melior, ducturus vxorem expressit à parente vt filij ius primigenium cum patrimonio, fratri permitteret, pro se familiam reduro, idem planè facturus si vt erat ex vulgo, ita principe ortus esset, adeò illi pra Deo & aeternis cuncta viluerant. Ex voto calumniam Deo facer (quod in Sinensi, & iuvene rarum) dici non potest quam se studio acri obseruaret, quàm castigata sensuum moderatione promeritus sit Angeli cognouerunt; corpus verò spontaneis poenis quàm durè cruciaret, ne qua illad subiret annorum illecebra quos traduxerat ethnicus. Taolio Sun inter cognitiones iuridicas in Christianorum tanquam fabulosam ludenci pietatem, callosa protulit genua ex assuetudine orandi, volens hinc iltum conicere quàm non temerè idem sentire de alijs deberet, negans de caetero id magni faciendum si confectur cum integra vitae ac morum transformatione quam edit in suis Christi professio, & quam de ipso se probabat, olim nequissimo puero, post adolescente pessimo, tunc Dei gratia de praeteritis vitijs nihil retinens praeter luctuosam, & erubescendam eorum memoriam: ecqua verò esset Sinatum tot sectis vna, ad quam quis accedens non peior fieret, nedum euaderet probior: quam confidentiam simplicitatis ingenuae admirans Taolius, et si Christianis instigatore amico Scin perinfernus, bene, inquit, communem in priuata tua causam perorasti. Maluisset nihilominus parens, & nouerca pessimum habere, dummodo ethnicum quàm Christianum & optimum: quam ipse illorum caecitatem in aeternos rogos praecipitem, prosequeretur acerore continuo, & vexatione ab iis, maximè à nouerca pertinacissimas inuictò animo perpetiebat, negare solitus imitatore se Christi fore, nisi se agnum lenitate, & mansuetudine praestaret. Quate suo cuidam opificio acriter incumbens, factum ex eo lucrum parèti dabat, dempta solum parte quam pauperibus erogaret.

erogaret, morboque iacentibus, quorum intimo sensu pungebatur: cui tamen labori, necessarium animo excolendo tempus liberaliter detrahebat, & quarto ab usque milliari diuina mysteria frequentabat, in quibus Sacerdos notare vix poterat quo consistentem absolueret; hoc ille propriae salutis studium ea felicitate, & gratia in alienam porrigebat, ut cum nostri & alij ad hoc plurimum adhiberent. Ex quo dederat Christo nomen, nec aduersis vnquam, ac ne captus quidem, & cum Fernandio casus, doloribus serenum oris, & animi turbauit. Agrotis demum piam nauans, & alacrem opetam morbum contraxit quo sensim absumptus est. Obtinuerat à Pimmauis Vagnonius, ut domi curandus ad parentem ferretur; senex barbarus parens moriatur ait cum suis Christianis quibuscum vixit, ipsique, mortuum aut terræ mandent, aut canum ventribus; minis tamen coactus Mandarinorum, delatum excepit, nouerca flammam & rabiem spirante, omnemque in miserum sæuitiā paucis quos illum habuit diebus exerente. Quare missis ab Assessor Scin baiulis qui eum referrent in carcerem; læta spectauit moribundum auferri sibi ex oculis; lætior ipse sibi que multum gaudens, quod mortem pro Christo, sanctorum operum strenuo ambitu quæsitam reperiturus esset in carcere; lætus recuperato illo Vagnonius, suo cum alacri Christianorum manipulo, sed mæsti proxima illius iactura; omnes illi ad mediam noctem cum præsentibus fuissent inter pia ipsorum vota, & monita placidè animam efflauit, nondum satur furendi Assessor Scin scrutari exploratores suos iussit, num quis adhuc halitus erraret in mortuo, ne illum simulata morte, Christiani tentarent viuum recipere, & restituere. Petiit ad exequias corpus prærogatiuo dignas primi pro fide in ea Ecclesia interfecti; Præses carceris negauit Mandarinus, storea inuolutum curauit efferti ad parentem, humandum vbi ei liberet. Caruit itaque funeris clari pompa, & cantibus, nequaquam piorum comitatu partim exposcentium eius preces, partim illi suas pendentium. Secundus vltronei cum Patribus carceris calamitatibus confectus est Hieronymus, sequebaturque proximè moriturum, ille quem diximus Matthæus, carnificum verbera fortiter cum Fernandio passus: & iam Vagnonius, maligna febre ad extrema tendentem, quærebat pio cuiuspiam Christiano curandum committere, cum is accessitum flens iunctis manibus rogauit, ne conditionem sibi eriperet tam beatam, mortis in carcere pro Christo oppetenonæ, quod ea petiit significatione doloris mæstissimi si petitiō negaretur, ut visum sit inhumanitatis ei obistere. Tanta erat illorum fidelium animi constantis excelitas, & tam heroica virtutum ostenta victicium in summo æstu difficultatum vltimarum; nec istorum modo quos tenebat carcer, sed aliorum toto regno, quorum suis locis occurrent illustria decora. Nusquam enim fuit quod non pertrigerit tempestatis huius refusus fremitus; nunc decumanos tyranni conatus exequamur ad exterminandos toto imperio Euangelij præcones. Ad hoc rabiem vltimam triplici ma-

C. c. c.

china intendit, malignitate Bonziorum, Eunuchorum auaritia; ex-
 stimatione Magistratus Lipu cuius erat Assessor. In primis itaque Eu-
 nuchos aggredi Nanchinenses, vilissimos genere, fortunis & opibus
 reges, cupiditate infatiabiles, & quouis pretio venales; salutare, adire
 frequentare officiis sed nocturnis ad vitandum pudorem depressa digni-
 tatis, omisso denique rationum & precum imbelli telo, eo sibi pondere
 expugnare quo norat ad se facile pertrahendos, praesenti videlicet, pro-
 missoque argento quo ab iis expressit ad Pechinenses Eunuchos ma-
 xime Palatinos quicquid ad suum aduersus Patres explendum furorem,
 putauit validius; Bonziorum fuit maior procliuitas utpote in commu-
 nem causam. Legit ex iis triginta praecipuos, & loquacissimos quibus
 vnum praefecit ex omnium fraudibus, & flagitiis concretum: Pechinum
 proficiscerentur, tribunalia omnia, omnes obirent Mandarinos, expo-
 stularent, perorarent, & qui erat vnus & totus negotij cardo, supre-
 mum Eunuchorum per quem solum ad Regem patebat libellis supplici-
 bus aditus, quantolibet pretio emerent, vtique non quouis cum esset
 opulentissimus, venalem; Decem ei millia nummorum numerarent, et
 communi sua contributione, cui suum & ipse addebat symbolum. Sic
 pecuniis, & consilio copiose muniti pergunt multis cum literis, & sin-
 gularibus mandatis quae legationis signifero seorsum credidit; in iis
 literas duas pestilentissimas alteras ad Colaum, ad Praesidem al-
 teras Tribunalis in ea aula Lipu. Huic eius Tribunalis, quod certe
 vnum cum Nanchinensi erat, exponebat aeternam maculam, si Rex
 suos duodecim libellos, ne verbo quidem dignaretur, viderereturque
 aduenas quatuor viles & barbaros Ministris suis fidelibus anteferre, la-
 borantibus in hoc vno vt proscriptione illorum & legis quam praedi-
 cant sceleratissimae, securitatem Regi, pacem regno asserant, & tran-
 quillitatem, ibatque prolixius in exaggeranda ignominia communi
 Ministrorum vtriusque Tribunalis ex eo Regis silentio. Eunuchos pal-
 tij, Primores Bonziorum expugnandos sibi pecunia sumant; alij Ma-
 nasteria, Praetoria, Mandarinorum palatia percurfarunt, & condicunt
 inter se Patrum calumniis impleunt de Christianorum decem millibus
 ad mouendam Nanchinum paratis; de paratu armorum & argento in
 stipendia militum domi deprehensis, de contractis idolis, & parentu-
 lium neglectu: ac de idolis quidem flocci fuit apud Mandarinos; de ar-
 gento quaesitum vbi esset, & quamobrem non foret ad Regem pete-
 tum? ad improvisam quaestionem obmutescere alij, responsione qui-
 dam sua intricare se se; clarius aliqui fateri se nihil scire, nisi quod ab
 Assessore Sein accepissent, omnes metu publicae verberationis qua so-
 lent perfidiam suam falsi testes ad Tribunalia luere, fuga exinde, aut le-
 tebris sibi consulere, fuitque ista eorum perfidia vnus confessione no-
 tissima, qui a Mandarino, notam iis iniuriam dolenti, & interrogan-
 ti, cum ducem haberent versatissimum in Theologia idolorum; cut
 non potius Patres ad disputandum prouocarent, vt legis quam

bant patefactis erroribus, & offensione; per se ipsi regno pudore infamiae abirent pellente nemine, victores Bonziji triumpharent. Bonzios hominem mirari se indicans eorum quae diceret valde rudem, nos vero ait, manus consecere cum Literatis magni occidentis? nescis ij profecto cuiusmodi sint; certo nos & experti scimus. Libros perlegimus, quos in defensionem suae legis edidit, sed post acrem si vlla vsquam est censuram, notare nihil potuimus quod solida nixum ratione, regni Bonziis vniuersis non esset ineluctabile: si secus id foret, putas quam laudes disputationem fuisse nos tamdiu dilaturus? aut inde sperandam gloriam, immenso itinere & prensatione Eunuchorum sumptuosissima mutaturus ad extorquendum Patrum exilium, nimirum aliud non erat quò nos verteremus. Nam si pergat, vt facit, Christiana lex in populum, & populi Principes diffundi; perimus funditus, & clausis caenobiis ac templis, de caetero nobis victitandum est mendicatio. Haec à Bonzio Mandarinus in Christianam rem Patresque propensus ad eos retulit & calamitatum quibus iactabantur exposita causa mirè recreauit. Sed iis Bonziorum calumniis efficacius aurum fuit, & famae ratio Praesidi Lipu impressa penitus, quem ex beneuolo, Pantoia fecit nobis aperte inimicum, nolens enim, Patre Sabatino de Vrsis videri minor, vetuit eum ad Praesidem visendi officio fungi, contra quam & mos, & ratio, & tanti viri posebat studium, amicitiae nimirum singularis cum Sabatino copulandae. Pantoiae item sinistro consilio Doctor Paulus, scriptum continuit quo merita Ricci, donatumque illi solenni diplomate ab Rege sepulchrum, & sociorum habitationem Colao memorabat, exoraturus omnino vt Pechini saltem nostri persisterent, pro reuerentia quae beneficiis Regiis deferretur, & propensissimo erga nos Colai animo. Colaus & Praeses communi libello Patrum exilium à Rege postularunt, duas solum ob causas quas Rescriptum expressas retulit, die insequenti, Februarij quarto, Lunae anni Sinensis duodecimae; magnis quidem inditiis proditum, illud Xi, quò Rex Chirographo petitionibus annuit, Reginae manu fuisse appositum primarij Bonziji precibus superatae. Vndecumque tamen prodierit, decretum exilij ex eo conditur à Colao, denuntiaturque Patribus per nobilem eius filij praecceptorem, qui nostris amicus, pari sensu doloris & humanitatis mandatum peregit, Decreti sententia haec erat. [Cum ex iuridicis tabulis inquisitionis ab Assessore Scin instituta, constet legem aut sectam ab Alfonso Vagnonio eiusque sociis doceri, quae turbat, & decipit populum, videturque occulta moliri consilia de quibus nondum factis liquet, iubetur Praeses Tribunalis Lipu perducendos curare in Provinciam Cantonensem, & inter manus Proregis, aut Inspectoris deponere, qui eos primis impositos nauibus in occidentem vnde adueniant remittant. De Pantoia eiusque sociis idem fiat, & turbari aula utraque desinat] consternatus mandato Pantoia, vnum à Mandarinis omnibus amicis rogans & supplicans responsum tulit, serum esse om-

nem remedij, quod iam nullum restabat conatum. Nemini quoque Eunuchorum tantum animi fuit ut eius literas Regi porrigeret, praeterquam vni qui eam gratiam tanto pretio vendebat ut ei Pantoia non posset sufficere. Destitutus igitur undique ad extremum confugit miserorum subsidium; etsi Magistratibus odiosum, quod innocentiae oppressa videatur illos arguere. Ad decumanas palatij fores se conferunt proclinationes illic obeunt & honores quos adhiberi throno regio vult est; mensam statuunt, & in mensa donum Regi offerendum, repetitisque iisdem honoribus recedunt. (Fuit donum Pantoia, Geographica tabula, cum supplici ad calcem libello.) Taolij verò est portas iustitiae palatij, & dona eiusmodi collecta in Regis manus tuto transmittit. Varios in utramque partem sermones suppeditavit Pantoia factum, & Taolius quidem minimè officio suo defuit, sublatam tabulam iussit in Palatium ad Regem deferri, cum supplicantis obtestatione, sed iis literas adiunxit aduersum Patres acerrimas, quod cunctantius faceret imperata, & tempus violenter extraheret; Rege tamen ut vulgò est creditum, decreti contra nos exilij ignato, libellos & tabulam Eunuchi combussere, ne quid posset de iis rescire, sic illa & vltima desperationis rebus spes ita concidit, ut Eunuchorum quidam indignis motis Patres vrgeret ad discessum, abigenti similior quàm suadenti: cui tamen ingratis ex domo vendita, tantum pecuniae conficere, quantum Viatico Macaum iusque sufficeret. Communi praeterea Magistratum quorundam consilio statutum ut salua decreti Regij obseruantiâ, Patres honorificè abirent, naui sibi peculiari, & propria vcherentur, attribuerentur iis Famuli, & sumptu publico vbique haberentur: sed Assessoris Scin fautores, quod is Patrum honor in eius dedecus verteret, extorsere à superiore Tribunali ut militibus praesidiariis duobus traderentur quibus alij per vrbes singulas pari succederent numero, & commissae sibi, deductionis fidem, aliisque traditae omnes scripto darent. aderat fixus ad discessum dies Martij decimus octauus Palmorum dominico sacer. Extra urbem in nostrum Saluatoris templum fideles conuenerant, vbi Pantoia & De Vrhis, post distributas iis palmas sacris operati, suprema monita, & tristem parabant salutationem; sed eam coetus vniuersi lamentabilis oppressit fletus; Doctor Paulus in iis ardentis fidei rerumque pro ea gestarum merito excellens discernitur dolore non consolabili; nihil enim tam arduum tam sibi anceps, & periculosum fuerat, quod sacrosanctae fidei gratia non tentasset; ac licet Assessorem Scin toto suo furore, toraque prope aula perfidia & auctoritate, in Patrum exitium incumbentem nequisset frangere, obstiterat tamen ne damnis maioribus in eos grassaretur. Eius quoque beneficium extitit diploma quo iussu magni Tribunalis, & des sacrae & Ricij tumulus, doni Regij titulo, demandata sunt custodiae praestantis animosique Christiani, avaritia elusa inhiantium illis Eunuchorum; & sacrilegiis Echnicorum, qui sua in id sacrarium inferre idola gestiebant.

gestiebant. Præcauit item legitima interdictione, libellis infamibus quibus hominum flagitiosa fœx ventilare discessum nostrum, & deturpare stauerat. Obtinuit denique à duobus præsidariis Patres deducturis, vt diei vnus confecto itinere, quacumque mallent liberos & solos pergere sinerent. Sic ij Quanceum appulere, vbi eos postea reuulsuri sumus.

Vagnonij autem & Semedo calamitosior exitit discessus. Februarij nono & decimo Rescriptum Regis, Nanchinum peruenit Assessoris Scin execrabili dolore, quod præter barbaram expectationem negatum sibi eorum iudicium videret quos constituerat crudelissimo necare perduellionum supplicio; fremens igitur adhuc aduersus Vagnonium, ob omissa erga se salutariorij honoris obsequia, & dolens excidere se fama penitus, ob impostas Patribus capitalissimas, & falsissimas accusationes, hanc homo scelestus in illa rabie insana minus insanam vocem misit, se laboriosam operam, & ingentes sumptus, & amicorum potentium pretiosas intercessionis frustra perdidisse, frustra cœlum & terram mouisse, cum Patres vitam incolumem, & lætam in patriam referrent. Sentiebant cum illo Mandarinum omnes, Regemque omnino, singulari Patres amore complecti quod tantis eorum acculatoribus ne verbulo quidem respondisset, tandemque illos à Colao & Præsede, Regni supremis capitibus peruietus, damnasset pœna, quæ iure haberi pro gratia poterat, vt salui in patriam redirent. Postridie itaque cursor decreti Regij perlator Vagnonium adit, & tanquam læti nuntij baiulus, descriptum in ampla, & ornata charta, gratulandus offert. Gratulantur & per se aliqui, & alij per suos Mandarini; & quod eatenus inauditum tres Primumasui Iudices, nunquam pedem inferre in carcerem soliti nisi ad reos excarnificandos, gratulari Vagnonio consuetis Literatorum vrbauitibus, causæ ipsius prosperum exitum, & sublimem gradum quem Patres in Regis beneuolentia obtinerent. Hinc satis mirati non poterant, nullam inter hæc vt censebant tam læta Vagnonio, consolationem à Vagnonio admitti, quoad ipsos quoque Christianos adire illum in carcerem videntur, & suas cum eo iungere lachrimas, ex quo demum ab iis intellectum, diuinæ legis proferendæ studio, & amore, Sinas eo vsque antepone patriæ vt apud eos essent libentiùs in perpetuo carcere (quod profitebatur Vagnonius) quàm commodè in solo patrio mansuri Decreti Regij executionem dum meditatur Scin exasperare sua barbarie, mense integro instat Vagnonius roborandis in Christo fidelibus aduersus sæuitiam quàm post suum Nanchino discessum instauraturus esset impius tyrannus. Quas verò proximè ante illum ærumnas exhaulit, sic narrat ipsemet [sexto inquit, decimo Martij, sisti nos sibi solos, me & Semedum, pro tribunali Scin imperat; ergo pedes, Semedo ex morbo in tabula per medium populum portatus, adsumus. Horas duas ego de genibus, hami iacens Semedo, examinamur ab eius Assessoribus duo-

bus. Quæstum quo pacto, essemus, & quam pridem in regnum ingressi; vbi? quid rerum? quibusve locis ageremus? unde nobis ad victum suppetere? tabellionis manu excepta responsa ad eum deferuntur, quibus ipse perlectis mittit qui collo ut vsus est reis iniiciat laqueum. Hic mihi in aurem ex Ministris vnus Christiani propinquus pro re censui erga me affectu, dominum suum irato esse contra me animo. Argenti aliquid largiri licitoribus præueterem à quibus essem omnino cadendus ut mecum leuius agerent. Præsto erant ad fores qui comitari me fuerant Christiani, præsto illis pecuniæ quas darent; vetui plagarum mihi condonationem aut acerbitatis ab iis vel obolo redimi; hanc in Christi causa & innocentia, mentem mihi tunc Deus indidit. Statim ad tribunal hostis, & efferi, cur Sinas intrassem interrogor? de nobis inquit, sancta lege populum docturus. Hoc est, subintulit deceptorus vestra illa lege quam sanctam dicitis. Ego, inquam, mi Domine, in nullius domum, nisi vltro volentis subij; argentum aut munus admihi à nemine. De lege diuina cum adeuntibus placidè tractaui, eorum de cætero remittens arbitriis ut de se statuerent quod cuique magis conduceret, nec potest vllus mortalium quæri, se vi, fraude aut à me deceptum, aut suo emunctum, aut re vlla fraudatum. Et prodeat, si quis est, audenterque accuset, & ecce duo falsi testes Mandarinum duo, à quibus famosas lucubrationes contra nos duas Scin emerat. Venisse me alter per Philippinas in regnum obiicit, (quod erat falsissimum; cum per Orientales Indos ex Lusitania venissem) ex ea me esse crecentatione, quæ tot Sinensium millia trucidasset. Hoc pensi mihi inuit Sinas esse homines emere ad Christianismum. Hic ego omnis que nihil ad me spectarent Philippinis, quæro ex eo unde id hauserit, homines largitionibus induci à me ad Christianismum? ille hanc referet esse vulgi famam; damnat igitur aio, vulgi fama infontem? quam multa quotidie vulgus mendacia, etiam in Regem, & in aulam iactat? ad hæc obmutescens alteri locum dedit. Is verò, tres, inquit, in regno agnouimus, & admissimus religionum sectas; cuiusmodi ergo est hæc noua de cæli domino quam vulgatis? hoc ego ad eum minimè spectare respondendo, non esse has eius accusatoris partes de iis inquirere, stare me ad Iudicis tribunal, huic si quid præterea quæreret, ut ante fecerat, per ratum me satisfacere roganti; quo ille similiter obtusus responso conuicuit. vtrique Scin nutu significans paulum secederent, dicturus sententiam ad me conuertitur, & mortem quidem nos esse commertinos quod legem nouam, & bono publico, paciue damnosam spargere-mus, quòd tamèn Rex pro sua clementia pœnam hanc nobis condonasset, eam se nobis pariter donare; solum, inquit licitoribus plagas ei decem infligite; quas ipsi deinde gloriati sunt gravitate, triceparum numerum æquasse quanquam mei misertus alter ex Assessoribus Mandarinis quibus prior de me credita fuerat interrogatio bis per nuntium commendasset ne mecum durius agerent; ij quod rescissent intercessisse me

ne quid

ne quid ipsi daretur ad acerbitatem ictuum redimendam ob hoc atrocius in me saeuierunt. Post hæc Scin ad Semedum pœnæ dixit eidem obnoxium, sed eius condonationem morbo suo gratus imputaret: ita in carcerem yterque remittimur. Damnationis barbaræ nimium clara iniquitas aulam commouit vniuersam, indignatam ausum Assesorem supplicio afficere homines à Rege absolutos, & quidem infantes, tandemque de tyranni mente non obscure perdoctam voluisse nimirum sanctam Christi legem eum prosternere, præconum eius probroso & infami palam dedecore. Adire me in carcere Christiani, multis lachrimis dolentes, quas, vt ipsi aiebant, eorum gratia sustinueram plagas; ego tamen profiterer, nihil nobis aut gloriosius aut optabilius venire potuisse, idque tam longo per maria & terras ambitu quæsitum, dolorem ipsorum lenire vix poteram, Ex iis Literatus vir grauis vocabulo Van qui Pechino tam procul huc venerat vt opis aliquid nostris ingentibus afferret malis, & largam ad hoc à Doctore Paulo stipem attulerat, comitatus est me à tribunali ad carcerem, & curationi voluit meorum vulnere adesse præsens & continuò flens: dabant alij operam Semedo refouendo qui dies septemdecim moribundus, & præter calidam cibi omnis expers, cœpit tunc demum cibo, & viribus refici. Coalescebant post exactum mentem iam mea vulnera, & de mandato Scin à tribus Primmasuis, & duobus ex eius curia Mandarinis domum nostram deducor, vt accuratior me coram institueretur eius scrutatio, cupiditate magis asportandi quod reperiretur, quàm spe reperiendi quod latere apud nos fingebatur, argentum videlicet & arma. Libros, scripta, sacras imagines, & matheleos organa; fisco Scini addicunt, supellectilis reliquum meo arbitrio permittant; mox in carcerem reductam, paucis inde diebus, iidem iterum eodem me reuocant, vt adesset spectator dum ea supellex proiiceretur, in publicum, & clauderetur sigillis domus, quod ea præcipiti festinatione, & tumultuario contemptu factum, vt toler ex ædibus, subito incendio correptis. In quo spectaculum occurrit quod horrore tunc adstantes; post verò cognitum, vrbem totam ingenti perculit admiratione. Producta in vicum Sandapila qua P. Feliciani de Sylua condebatur cadaver, eam vt cetera omnia Mandarini alter volebat recludi. Aversabantur alij facinus inhumanum, & capitis pœna Sinarum legibus veritum. Nihilo timidius Scini Ministris vrgentibus, refinguntur clauis, capulum aperitur; quod populi odia & Mandarinatorum execrationes tyranno consciuit immortales, & noais testimonium illustre innocentiae per summam iniuriam ab eo afficta, sed tunc illustrius cum sarcophago aperto, Feliciani corpus ante triennium mortui, dempto nasi extremo, in integrum profus apparuit, quod summæ fuit in legem Christianam laudis; & accidit dum recluderetur, vt cœlum antea serenum misceri nubibus & tonitru notarent ethnici, statimque ad serenum redire cum suum Sandapilæ tegmen est redditum, quod mihi tunc aliis cogitationibus dissentio, deinde animum aduertenti,

aduertenti, visum est ex vero notatum fuisse. Conturbati re tam insolita, Ministri facinoris impij, pressere illam silentio, & mandatum offerri sandapilam, abiicique deserto extra urbem loco. Quæ fuit totius tyranni immanitas erga Euangelij Ministros, responsio eius testatæ, cum petentibus ad sepulturam locum; sepeliant, inquit, vbi solent destitutorum cadauera: ego precibus iteratis, euici ab alijs, corpus quo mallem vt conderem; soli angulum per aliquos Christianos erigi, Christiani nonnulli, sepulchrum sibi iuxta illud, ad subsidium animi legerunt. Et verò cum Doctör Michael è sua Provincia per certos homines ad se iussisset adportari vt honorificè condendum curaret; Christianorum Nanchinensium peruigili, perpetuæque custodia scrutatum est, tanquam thesaurus, & amoris pignus venerandum, quo eger Magistros, & animi Patres afficiebantur. Postremò accipi colunt Christianos frequentare locum pijs colloquijs religiosis officijs, & impulsu confisos meritis illum apud Deum intercessorem adhibere. Hæc Vagnonius Macao, postquam illuc à Scino expulsus est. Habuit autem expulsio hæc velut actus atrocis fabulæ vltimus singularia memoriam digna.

Sibi enim pridem sua ex patria Duces addictissimos pararat duos cum octo militibus quibus id tutò negotium crederet; vocat illos ad se quotidie, fidenter monens, quàm cautè nostros custodiri vellet, quàm malè vexari; quin & additur, qui possent veneno de medio tolli. Ad eo autem nunquam redibant indonati, & onusti promissis in posterum, eo ardore suscepti sceleris peragendi vt extra se positus videretur, nec posse aliud animo versare (quod ipsi postmodum custodes Vagnonio non dissimularunt) ne fortè illorum amantissimi Christiani multo auro redemptos, & cælatos in Sinis retinerent. Pij è contrario Mandarinis, subodorati Bonzios in æstuario fluminis struere armatas insidias ad uocandos in transgressu Patres; & ipsi armis egregiè instructos eodem præmittunt, præsidio, & defensionem Patribus futuros, duosque insuper qui largitione liberali custodum lenirent ferociam, & Patres rebus necessarijs iuarent. At enim tyrannus vel id olfecerit, vel vt ingenium vexabat perpetuo in excogitando, quo possent Patres pessimè vexare, sua illi suggesserit rabies, repentè mutatus; terra iubet, non aqua exportari, vt dierum triginta per vrbes itinere fieret illorum calamitas granior, & ignominia notior. Ad hoc ligneas ex palis caueas parat duas, quæ nisi sedentem, & arctè caperent; iis Patres includit, vetitos; ad cibum aut somnum, seu quiduis aliud educi quoad Quancum peruenissent, iter emensos dierum triginta. Est hæc pompa solennis, terroris publici aduersus reos maximè insignes cum ad supplicium perantur à carnificibus: quo minus eadem, Nanchino tota circumferrentur Patres per eum non sterit, debuere quibusdam humanioribus Mandarinis vt satis haberet; celeberrimo traduci vico, urbem mediam

fecante. Ad hoc dum ultimus Aprilis expectatur dies, anni 1617. carcere, inquit Vagnonius in templum verso, à primo mane ad vesperam continuus eram in confessionibus audiendis, confirmanda monitis Christianis, in omnes casus, aduentium constantia, sedandis eorum fletibus, quibus etiam custodum feritas emollebatur. Dicto die stipati satellitum & licetorum turba ad Taolios deducuntur, qui tredecim numero (quotquot erant Nanchini) conuenerant. Ad fores Palatij iubentur capillos soluere, quos Sinæ, vt diximus, in verticem colligunt; solutos licetor ad ignominiam in funes duos ab humeris torquet. Superiorem quoque vestem cogunt iungere ad latus ei oppositum in quo ceteri eam iungunt, proprio barbati, bonique omnis rudibus caractere. Iniecta demum velut noxiis belluis in fauces catena, & strictis manica ferrea manibus, per medios hinc inde satellites, apparitores, carnifices, arinis, insignibus, cruciamentis terribiles, in Prætorium progressis, exprobrat Taoliorum Princeps, aduentum in Sinas, prædicationem noui dogmatis, damnosi, turbulenti, tribus ab æuo probatis ritibus contrarij; ob hæc illos quidem mortem commeritos, sed Regis clementia in exilium mutatam; Proin ne essent beneficio ingrati. Placide iter peragerent, & procul tumultu, ac suspitione nouorum mortuum, ne quid inde illis grauius nasceretur. Iniungit item custodibus haberent illos humaniter, omnem ab iis iniuriam, & contumeliam prohiberent; sua & cauea vtrumque ad cibum, & somnum eximerent, tunc eos concluderent & abirent. Clausi verò sunt pessulis à Cancellario, tribunalis sigillo bullatis. Huius porro formæ, iuridica species, qualicumque de causa fuerit vsurpata, fuisse horrenda dicitur, & formidabilis. Operiebatur ad palatij fores dum exirent vis tanta populi, vix vt multo sudore, milites angusto calle eos eduxerint. Vicissim Patres expectabant eadem se execrationum, & conuictorum grandine impetendos quæ primum in carcerem profecutus illos fuerat populus, eisi tunc Literatorum cultu, Mandarinorum sella gestarentur, nunc probrosis ad ludibrium damnatorum conspicui caueis. Sed procius oppositum euenit, mæsto silentio & tristi gemitu illorum vicem misera multitudo, diras omnes in tyrannum effundere, sacrificantem furori suo insontes homines, quos testata & nota probitas à capitalibus eius calumniis vindicarat. Ipsique custodes satellites, accedere ad caueas propius, consolari afflictos, spondere beneuolum comitatum, & amica per totum iter officia, Haud tamen ausi sunt triduo citius Taoliis obsequi, & angustiis caueæ ad quietem, & cibum eos liberare, ne per exploratores suos tyrannus Scin disceret humanitatis aliquid in eos impensum. quod Vagnonium proceræ hominem staturæ cruribus sic debilitauit vt cum inde prodibat, horam ponere cogere tur quoad se sensim erigeret in pedes, & capta genua multis agrè deinceps mensibus restitueret pristino vsui. Urbem & fluium transuecti spectaculum sunt innumerabili populo eorum similiter dolenti

D d d.

miseriis. Eadem sed paulò longiùs incedens apparet Christianus quem conseq̄uebatur alius lento gradu. Virumque literis & pecunia instruktos destinauerant Christiani Mandarini, vt Patres iuuant omni opo, iisque adessent toto itinere; atque hinc transmissò flumine agmen instruitur pompæ ad futuram memoriam Patribus ignominiosæ, tyranni Assessoris detestabile inuentum. Præibant furciferi tres, cum tribus in hasta sublimè tabulis, tribunalium trinm inscriptis sententiæ; Patres esse improbos homines, seditiosos turbatores publicæ quietis, nouarum legum, & sectarum Magistros; illòsque propterea regno pellit. Fas esse nemini quicumque is foret accedere propiùs & eos alloqui, qui secus auderet, exemplo à militibus plecteretur, & hanc barbaricam seuerissimè milites primis diebus obseruauerunt metu tyranni Scin, quem sibi per exploratores non dubitabant imminere. Procul itaque occurrentes magnis clamoribus cogebant via decedere; in pagis qui ferè ad miliaria singula iter secant, si quem præ foribus suarum ædium curiositas euocasset, hunc intrò vocibus, sin autem fustibus retrudebant. Sequebantur tabulas, tribunalium vexilla, tubæ, tympana, capedines æneæ, continuo perstrepentia fragore; inde manipulus armorum, quacumque transibant à pagis, & vibibus ex decreto mutandus. Sub noctem in diuersorio suis cum caueis recondebantur Patres in domus penetrale; tùm vallabantur corona triplici militum ad quam loci quoque accibant incolas. Ædes vigiliis cingebantur eum assiduo strepitu respondentium sibi tympanorum. Quarto demum die humanitatis aliquid affulsit. Educuntur Patres è caueis, vt somni aliquid iacentes caperent. Adest postridiè à Scino Scriba familiaris eius & intimus, de itinere cogniturus, & pro potestate in Patres vlturus, si quid interea mouissent & sentire suos dolores visi essent. Has inter cruces dierum triginta per tres Prouincias magnam reliquerunt (contra quam sperabant) innocentia suæ miserationem, potentis aduersarij oppressæ tyrannide; adire illos officiosè Literati (non ausis custodibus dignitatem obstat,) suaque flabella inscribi aliquo ab iis morum effato petierunt; beneuolentiæ pignote, editique in illos obsequij monumento. Nanhione, prima Cantonensis Prouinciæ ciuitate, dies ad quietem illis concessus est, qui vnus fuit ex quo exierant Nanchino. Urbis Præfectus nostris beneuolus afflictos inuisit P. Gaspar Ferreira illic agens mutatur ad illos dedit accepitque consolatorias, & pecuniæ subsidium multum quæ iam cœperant egere quòd illis quos diximus iussos sequi Nanchino duobus Christianis nunquam ad eos adire propiùs argentumque illis tradere lienisset. Sed profecturos Nanhione humanissimus Præfectus tyranni Scin gratia odiòve promiscuè habitis, nauigio commodo illorū iuuuit, quo secundo anni Sciaochinum peruenierant, vt se Protegi Prouinciæ susterent. Renixere vtrumque illo octiduo navigationis, ex itinere ærumnosissimi agitatione perpetua semimortui, actumque de iis erat, si longiùs aliquanto id foret, pascebatúrque hac spe tyranni rabies, miseris

miseris ratis in itinere morituros, hoc duces custodiæ Patribus fassi
 sunt, hoc tam certò Nanchini creditum, vt eos pro mortuis lugerent
 Christiani ciues. Terram legerant Sciaochinum, cum Magistratus om-
 nium Ordinum in Prætorium Prorex vocat, adsunt postridie ingenti
 numero; cum magna spectatorum turba portantur coram in suis caucis,
 onusti catenis, & manicis Patres, extractos inde prouolutosque in ge-
 nuâ sedate fatis reprehendit, quòd nouam Regno legem ausi essent in-
 fere, cum multò fuisset æquius, leges ab Scinis discere, quàm Sinis
 suam tradere peregrinam; & perinde Sinis religione conformes viuere,
 vt lingua, cultu, omnique consuetudine ciuili. Tum superbissimo Scin
 & similibus tumore, nationibus exteris oportere Sinas Magistros non
 discipulos esse. Quin & suo quodam mordaci libello Scin, non est ve-
 ricus Literatos nomine illo indignos appellare qui Patrum nostrorum
 sectarentur legem; qui verò illorum tantoperè doctrinam attollerent,
 suisque illustrarent proceris, Sinas spurios, & semibarbaros; cernens
 autem Nanchini augeri Christianos viris sapientibus, & doctis, cen-
 sebat hoc damnatis artibus fieri, & visibilem dæmonem vocabat Vagno-
 nium, qui cæcis vinculis eorum mentes sibi obstringeret. Proregi
 Vagnonius aliquam sui rationem tentarat in auditorio illo amplissi-
 mo; at is prima illi abruptit verba, quod reis nefas sit coram Iudice
 morire; vitæ gratiam à Rege concessæ in lucro poneret meminisset-
 que se grandi suo malo in Regnum subiturum, si pulsus à Rege adi-
 tum in illud denudò moliretur. Laudauit deinde custodes milites,
 quod Patres mitius habuissent quàm ferret crudelis iussio Scini Af-
 fessoris, & iis quotidie extra clathra suarum cauearum somnum ca-
 pere indulgissent; consolatus est & Patrum molestias, sine illarum pro-
 ximè instanti, commendauitque illos vni suorum Præfectorum, qui die
 postero Quancecum illos perduceret, com meatum illic ad repetendam
 patriam à tribunalibus accepturos. In hac sæpius dicta Metropoli Pro-
 uinciæ Cantonensis, Christo, & patribus inimicissima ob suspectos in
 vicinia Lusitanos, auditi sunt comiter vbique pro tribunalibus contra
 omnem expectationem & dùm naues Macaum soluerent datus est iis
 carcer quàm commodissimus, sed peior, scribit Vagnonius, quàm sit in
 Italia pessimus, angustus, graueolens, captis adedò confertus, vt moue-
 re gressum nisi per calcatos alios non possent; & hic inquit Præfectus
 carceris, vos vti licebit componite obseratisque foribus abiit. Erat
 nox prima, ipsique à pridiana vespere, post percursata toto die tribu-
 nalia ieiuni, nec orizæ grano, nec aquæ stilla refocillati sunt à quo-
 quam. Ad somnum dùm circumspeciant vbi fractum corpus proiciant,
 caput tollit è vinculis vnus, ignotusque ipse, & erga ignotos mirè af-
 fabilis, lecto exiliens compellit in eo decumbere, tabula erat duorum
 vix capax, storea instrata; in ea vterque actis Deo, & viro benefico
 gratiis, quieuerunt. Summo mane Præfectus carceris, Magistratum
 & Mandarinorum permotus suasu, frequentiaque Patres visentium,

illos è carcere in cubiculum transtulit. Vbi etiam summus Præses carceris Mandarinus, vrbana defunctus salutatione, ignorantiam excusauit, seque de illorum conditione, ac meritis iusto serius cognouit. Ciuilitatis vacuæ verba sterilia, Christiani duo excipiunt, iussi vt diximus, Patrum iter sectari, traduntque illis à Doctoribus Ignatio & Leone pecunias, quibus prohibiti fuerant eorum inopiam, & calamitates in itinere leuare. Viam inde Nanchinum remensi Christianos incredibiliter de Patrum incolumitate recrearunt, & sparsum à tyranno Scin rumorem præfocarunt de occupata ex insidiis Patrum custodia, deletaque penitus à Christianis Prouinciæ Chiansensis. Post mensem illius honorarij carceris, Pechino pulsi Pantoia, & De Vrsis, vltio se Magistratui exhibent, fidelitatis apud eum exemplo, tantò magis laudato, quantò nunquam à Sinis expectando, qui mortem leuius exilio ferunt ambobus ergo cum Vagnonio & Semedo iunctis Bonziorum assignat cœnobium, vbi diuertarentur commodius, & nummi vnius, cuique in mensem angustam sportulam, Proregis nomine. Optabant Patres herere Quancei saltem biennium vnde se facilius in Sinas & citius rebantur, quàm Macao reuocandos. Sed cum iis esset non tam Scini decreto quàm Regis sententia indictum exilium, nemo sibi tantum assumere ausus est, vt videretur contra illam iuisse. Fuitque gratiæ non vulgaris quod ex Regis mandato non remitterentur serio in Europam, sed tantum remitti fingerentur: exacto enim illic octimestri Magistratus, Mandarinum armorum viro graui tradit, Macaum cum præsidio vehendos, transmittendosque inde ab Lusitanis in Europam, aut Indias; cuius rei fidem à Primariis quatuor Lusitanis exegit Mandarinus, admittitque fictis subscriptam nominibus, dumtaxat ne Regis decretum Mandarinum violasse notarentur. Regressum de cætero in Sinas prout lubitum foret curare permissum est, rogati quin imò pro mutua inter se & illos beneuolentia, vt Lusitanorum erga Sinas amicitiam fouerent, ac si quid forsitan vtrius ex parte offensionis nasceretur, placidè illam componerent. Applicuere Macaum medio Ianuarij anno 1618. & moram illie Sinis quoque nauarunt perutilem, quoad Scino nequicquam furente, reditum in Sinas impetrarunt. Pantoia; dempro qui fato functus est hoc anno, non leui iactura illius missionis ob linguæ manûsque Sinensis excellentem peritiam, sed plane incomparabili, si Pechini per annos septemdecim præstantissimas suas lucubrationes, virtute ac moribus æquasset. Prima erat de victoria virtutum aduersus septem peccati capita; altera symboli articularis & fusa explicatio. Tertia vnius ac summæ perfectæque diuinitatis probatio euidens; quarta de bonis, & maleficis angelis; quinta de conditione primi hominis, protractaque in posteros, eius ruina; & reparatione humani generis post diluuium Noëmi. Instabat autem Vagnonius erudiendis in fide Sinis qui Macai debebant, & nostris ex Europa idiomate Sinensi, & caractere informandis, & scriptioni voluminum

septem

septem quæ post in lucem prodire. Sed hic ad veri notitiam facit, conditum Catechismum fructuosum, & grandem non esse solius eius opus, multos eidem admouisse manum viros doctissimos & peritissimos expeditionis Iaponicæ, (habet enim Sinas errorum Magistros Iaponia) ij Daifulamæ cruentis edictionibus Macai exules, ritus Sinentium ad examen denuò vocarunt vt discriminarent à sacrilegis innoxios, & ciuiles, quos nuper deinde in Sinas aduecti nullo discrimine in fulem confusos, impietatis condemnarunt, & nostros homines idololatriæ ac nefariæ superstitionis, qui eos vsurparent, & in Neophytis probarent.

Pendebant interea è sauitia tyranni Scim tùm ex nostris, quidam tùm alij, quasi exulum vades in carcere, luituri omninò illorum pœnas nisi eorù custodes renunciaissent in reditu & minimùm ab iis in itinere turbatum, voluit tamen eorum sanguine, quos adhuc retinebat gratificari suæ voluptati, velut recens captos, nec miseris diuturni carceris ferri iam putridos, & sibi tot examinibus perspectos, ad tribunal suum illos citat; cognitionis absoluendæ referendæque domum libertatis, honoris, & gratiæ conditionem insinuat, si se deceptos à Patribus excusent, & reuertantur ad idola, quam conditionem, pari stupore ac rabie impiissimi tyranni, exhorruere tanta constantia ad vnum omnes vt nemo in iis non dico vacillarit, & erant numero sedecim, cum pueris quatuor ad Catechismum docendum educatis, sed morti millies per quicquid est atrox expeterent, quàm Christo amorem fidemque fallere. Fratres quidem nostri Ioannes, & Sebastianus Fernandez tanto se bono votoque tam impares reputabant, vt nisi à profundissima Dei clementia spem eius aliquam sibi minimè arrogarent; de quo Sebastianus è vinculis sic ad Longobardum, [Scribo ad R. V. dum adhuc licet, & haberi hanc opto pro vltima salutatione, nisi, quod timeo, illud à me diuinæ in amicos beneficentiæ magnificum præmium, mea scelera auertant, mortis inquam, pro Christo oppetendæ. Ad hoc omnes quæ Dei est gratia ingentes animos, & alacres gerimus. Cras Luna vigesima secunda, subibit Examen cognitorum F. Ioannes Fernandus; ego cum sociis vigesima quinta; eò dies proximè elapsos transigimus muniendo præsidij cœlestibus animo, in notus quolibet diuinæ voluntatis. P. Aluarus Semedus à nobis diuulsus est, manicis ferreis, & crassa ex collo catena lætior quam si ad conuiuium pergeret; ego apud illum priusquam abscederet, confessione sacra annos retexui septem & viginti, quos diuina miseratione inter Dei seruos in societate exegeram, vt hoc apparatu vitæ meæ miserrimæ subeundam pro illo iacturam præuerterem, qui suam infiniti pretij diuinam pro me vitam dedit. Taceo libenter quam singularibus hunc meum carcerem beneficiis beauerit Deus, quantisque me voluptatibus perpetuo recitet; quod iis exprimendis verba mihi deesse sentiam bonitatis illius beneficentiæ sit sempiterna laus, qui tot reum malorum tot

beneficiis cumulat] hæc F. Sebastianus Fernandus, cui persimilia, & virtutis ardore paria, Ioannes Fernandus; iam examen quod spectat, fuit id multiplex, & diuersum, haud quidem ex causa vel ancipiti vel obscura; cum omnes haberet Scin confitentes eos se Christum colere, & Patres iuuare, quæ summa erat torius criminis, sed quod homo crudelis, ex iteratis cognitionibus, iterare illis tormenta cuperet. In iis quatuor, quos diximus pueros, & qui ad societatem ingre-
bantur adolescentes duos velut impune dimissos habuit, quod plangit illos sex tantum damnasset, sed ea qua solent impactis sæuitia; quæquam inter Sinas inuisam feritatem; contumelia, illata Patribus, in solutione capillorum, vestiumque aduersa iunctione, exprobrata est tyranno, vt qui voluisset ea nota censeret eos pro barbaris, cum ipse illi in teneros pueros inhumanitate, tum se tum Sinas, ingenio barbaro, & barbaris legibus, regi, ac viuere probasset; iuuenum alter, cui nomen Ignatio annis & corpore debilior, ideo cæsus est grauius, quod interrogatus, cur cum Patribus degeret? ad condiscendam virtutem, & literas respondiisset, Nempe infert tyrannus, apud Sinas virtutis criminæ & literarum gymnasia deerant, vt necesse foret petere à vagis fraudum nundinatoribus, simul eum mandat immaniter plebs, nec multo mitius cum eius sodali Ludouico actum; erat hic insigniter pius, & se per tempus patientissimi carceris, demens sui heretice fraudabat parte, vt eam cuiusdam Christiano egenti largiretur. Nec mouit tyranni cruentum animum, qua tenebatur adolescens quæque ipso in examine æstuat febris; verbera eadem passus est, nihil morbo ipsius condonatum, nihil ipse rogauit condonati. His tam diebus confusus, pueri quatuor partim Bonziis traduntur peruertendi, partim aliò destinantur. Ludouicum, & Ignatium iubentur milites, reducti procul in patriam, sed Christianorum industria, & ære restituti sunt, & ficto fidei syngrapho tyrannus à militibus est delusus. Prius eam quam Patribus illos in patriam remitti decerneret, cæteros cum illis Christianos multis defunctis cognitionibus, & tormentis, misit ad Tribunal maleficiorum, velut causam damnatæ reos, postremam de se sententiam denique audituros; sed quam atrociter eos illic haberi voluerit, testes sunt literæ quas ad Vagnonium, & Semedum Quancet iunctos dedit Ludouicus. [Magno nos, inquit, & alacri animo incendit Deus, ad mala quælibet, vestro ducum nostrorum exemplo perfectenda. Mense igitur exacto, omnes tyranno Scin sistimur & quatuor eius Mandarinis, examinamur omni & cædimur. Plagarum sex tantum mea sorte fuit, quod ægrotus essem. Paucos enim post dies reuocor, & ab eodem Scino vehementius obiurgatus, quod Pater Vagnoni tibi operam darem; tacito quouis alio crimine, decem verberibus licitori me addicit: ad ea excipienda dum me pato, redierit in mentem concepti sæpius ardores multa pro Christo patendi, & voti mei compo-
ps, latus Deo gratias egi, morbo grauius laborabam & defectione
vitiū.

viciam ex febris, dierumque iam septem inedia quibus nihil cibi admiseram: in cruduit febris, verberibus, sed curatione illorum Deo ita volente euauit, inusitato planè remedio. Dies aliquot fluxerant cum Augusti quinto & vigesimo, qui tutelari meo sancto Ludouico est sacer, damnatur ad verbera crassiorum arundinum, mediòque in foro turbæque spectantium, pro tribunali maleficiorum, septuaginta plagis singuli cadimur. Deo laus qui me tanto beneficio dignatur: quàm multi enim, boni eiusdem se desiderio macerant, nec illud assequuntur: ego me ad eius apicem prouectum video.] Hæc de se optimus iuuenis; nec fuit alius reliquorum sensus, quem incendebant, tum Christi patientis assidua meditatione versati labores; tum fratrum duorum præceptiones, & exempla; Ioannes quidem Fernandus, tam acerbe tot plagis tortis & tam grauibus est affectus, vt miraculi fuerit magis quam naturæ, vitam ex iis saluam retulisse. Post hæc demùm haud procul Nanchino relegatus est remulcandis per triennium nauibus; sed suam collo cætenam semper trahens, & ligneis implexus manicis, sigillo iudicis obsignatis, cuius seruitutis Christianos tres consortes habuit. Ablegati sunt in varia reliqui, hac lege dumtaxat ne vnquam pedem in eam urbem immitterent. At verò seni animoso illi quem diximus explicato vexillo nobiscum victurum, aut moriturum aduolasse, crudelissimus Scin hoc ipso indignantius iratus quàm aliis, insidigi tandem verbera imperauit quamdiu vitam in iis valeret retinere, ne se alioqui reum eius necati faceret, postremo illum seruitute perpetua damnauit. Verùm & is, & Ioannes Fernandus, & cæteri omnes, qua Mandatorum nostrorum gratia, quæ Christianorum liberali contributione in libertatem asserti sunt. De Sebastiano tandem Fernandus expectabatur sententia, capitalius ob duo hæc reo, tum quod Patres in Sinas induxisset, tum quod vir annorum sexaginta, & probatissimæ virtutis, operam nauaret Patribus in eruditione feminarum, quo vtroque is gloriabatur, nedum vt ab se tentaret amoliri; sed obstinuerat perrinax Scini furor modum ex eo cognoscere quo Patres in Sinas induxerat, & Christianarum feminarum rescire nomina quas ipse docuerat, vtrum ex fidei, & constanti sene, quærendo, torquendoque, nihil extorsit præter Dei laudem, & gratiarum actionem; cæsus quoque & ipse sapius, centum nunc plagis ad vitimum dilaceratus est. Ablegati que extra magnum murum limitem Tartarorum, in sempiternam seruitutem; sed crudelissimam, & morte qualibet sæuiorem, arcem illie Sinæ horribilem habent, torquendis, & tortoribus confectam, reorum sæce, custodum barbarie, & Mandarinorum feritate infamem & formidabilem. Futura illic erat Sebastiano sedes & seruitus cum Christianorum erga Patres amor, non tulit hominem multoquam saluti tam necessarium tam indigno carcere sepeliri. Cæpere inter se certatim contendere, quis eius & sortem & locum obtineret (& possunt apud Sinas à Ministris pœnarum, argento omnia obtineri) neque

neque hic paritum sumptibus, prærogatiuam vicit inter competitorum Marthæus, ille non semel antehac memoratus, & eò proclivius, quod Sebastianum proceritate corporis, & oris specie propius referebat. Inpetratum quoque ut deduceretur à F. Pasqualio Mendezio ad redimendas vexationes militum perductorum, potissimum tamen ad eius liberationem, quæ illi ex voto egregie cessit: Pauli enim Doctotis commendatitiis munitus ad arcis calamitosæ Præfectum, Pechino venit, qui Matthæum non benignè modo, & comiter excepit, verum etiam vitro pronuntiauit innocentem, ut qui reus alterius criminis non esset, nisi legis strenuè obseruatæ, quæ suos (aiebat) sanctos efficeret, ad hæc illi prolixè detulit, optaret an mallet in arce secum honorificè remanere, an verò Nanchinum reperere cum pristina sua libertate, & iudicio diplomate integræ absolutionis. Prætulit exilio patriam Mathæus, & deuotionis suæ auctus merito Nanchinum rediit. Scin verò tyranni ab hominibus in ædes conuersa rabies, solo æquauit ædem sacram, domum nostram Eunucho pessimo & scelestissimo vendidit, ne postea unquam ex eo redimi; quicquid fisco suo attribuerat, libros, imagines, res sacras ad fores sui palatij congecta sacrilegè cremauit; profecit legem Christianam. Hac edicti forma: execrabilem Patrum sectam quisquis profiteretur in posterum, idem illum manere supplicium quod in paucis illis Christianis ad terrorem editum vidissent. Denique erumpens phabundus significauit Regi se religionem Christianam euulsam radicitus, in Occidentem vltimum extrusisse. At enim sanguinarum Phalaridis cruentis ambitus consilia impia condigno exitu lulerunt. Ne verbo quidem Rex triumphales ipsius dignatus est litteras: quo die Patres Nanchino expulsi spe proles masculæ à diis obtinendæ, filiolum vicicam patris dimidium morbus lecto afflixit, & Bonziis quicquid est demonem nequicquam cientibus & fatigantibus extinxit; pro illa quæ petebat fama securitatis publicæ, suis periculis, & labore asserat, ante vtriusque publica incurrit, & infensissima odia, quod potestate abusus officij, priuato furori innocentium sanguine litasset. Colai denique dignitatem publici studio prensatam, & Regis gratiam tot supplicibus quæsitam literis, probroso silentio, & contemptu Rex illi rependit. Profectus nihilominus Pechinum, tam sinistra fama laborare se palam sensit, ut de Colai Magistratu hiscere non sit ausus, sed Colaum animo gerens cum venisset, collateraliter etiam, seu Assessoris amissio inglorius rediit, & à Mandarinis quorum est creandos Colai Regi suggerere, nanti muneris exclusus manifestate, repulsæ doctorem, & ignominiam non ferens, priuatus in patriam secessit Christiani obstante iam nemine Nanchini reperire suos cætus, & pristina studia pietatis Ipse ambitu iterato, lectus quidem est in Colaum, sed libellorum supplicium vis tanta scelerum eius accusatione interpellauit Regem ut ignominie vulgatæ impatientia, illi se muneris, aulæque subduxerit. In

viraque tamen fauente aduersaque fortuna, nunquam non Patribus inimicissimus.

Vehementer quidem novos Christianos tempestatis huius atrocitas teruit, damnumque affecit grauissimis, tum proseriptione diuini cultus, & operum religiosorum, quibus fidei sacræ inualecebat auctoritas; tum eliso cursu conuersionis ethnicorum, sed neque suis in posterum utilitatibus caruit. Scin nefariis euersus conatibus, planèque inglorius sui similes aduertit, in legis diuinæ insectatione, malignè pretium operi respondere. Illi præterea qualicumque nostri exilij Rescripto tantum abest vt fides habita sit, vt aulæ potiùs, totique populo, errorem exemerit pertinacissimum de suspectis consiliis quæ speciosa Christi prædicatione à nobis tegerentur; cum tanta tot locis, & tribunalibus, tam inuidiosa, & subtili tot examinum crebritate & diligentia, nihil esset in nobis sinistri iudicij deprehensum; suoque magno cum pudore denique coactus Scin, quas vomuerat calumnias reorbere, & ad vnã redigere Christianæ legis accusationem, quod esset aiebat illic noua, & auitis Regni contraria legibus. Nec verò editis per se ac suos in eandem libris, quicquam illi detraxit existimationis & gloriæ. Tam validis illos defensionibus Doctores Paulus & Leo confutarunt, vt inde reuerentia, & amor in Christi legem, & Patres cresceret. Nec in vlla Prouincia quisquam esset, qui Scini motus insanis inuestiuis aliquid contra nos moueret; etsi erant ex nostris quatuordecim in quatuor diuisi Prouincias, octo Sacerdotes reliqui Sinenfes Catechistæ. Hoc solum placuit Rescripti Regij cauendum honori, & suspensæ apud illum causæ, vt abstineremus publico, & sollempne ad nos auditorum concursus vitaremus, rusticanis contenti mulsis, in quibus priuatim animorum saluti daremus operam. Nec deerant qui nobis latebras in suis illis suburbanis suo qualicumque præberent periculo. Certè Michaël Doctor, dùm Scin quàm maxime fureret quamplurimos habere potuit collegit, nec verecundiam sumptuum, & periculi quibus illum grauabant passus est ab se discedere. Quæ ipse animi celsitate velut beneficio communi promeritus est apud Christianos parentis appellationem, apud Deum verò conuersionem parentis vtriusque, multis pridem, & diu lachrimis petitam quod essent idolis tenacissimè addicti, præsertim mater, quæ se multorum pro iis laborum & largitionum frustrandam meritis stolidè dolebat, dici non potest quantis lætitiis, quàm dulci copia lachrimarum profecutus sit Michaël tantum Dei donum. Ieiunium dierum quindecim toti familiæ indixit (quæ centum constabat capitibus) ad agendas Deo beneficij gratias, & exorandam paucorum salutem qui adhuc supererant ex ea familia ethnici, quàm verò fortiter in defensione Patrum & Christianismi propugnatione partes egerint suas Paulus & Leo Doctores, illud asseri potest nihil ab iis omissum quod ardor exigat absolutissimæ charitatis: Paulus quidem spiritus Scin Assessoris, &c.

43.
Tyranni
Scin consilia
euerfa.

44.
Mendac.
Christian. ar.
dor sanctus.